

ד' אלהי הצבאות: עשה עמי לטובה אות: וגל עיני ואביטה מתורתך נפלאות: שלא אבא לכלל חטא ועון וטעות: והצילני מפל רעות: ותחיש לנו שלש שעות: סדר ברכה בכל נערכה.

אשרי העם שלו ככה. במצותיו חפץ מאד, וזאת הברכה: גבור בארץ יהא זרעו, דור ישרים יבורך זכה גם, שעדיין הספץ לא נשלם מלכו של עולם רוחו בזה נחה ושכחה.

ידעו בו הליכות. וישגון הלכות אלו הנערכות ואלו המתהלכות: לוח המפתח בקיצור כולל ומביא ומוציא דינין הרבה וכל הפונה אליו יהא לבו פתוחה לרוחה ובטוחה לחיי עולם הבא וגם הוא לוח המבטיח להביא את האדם לעה"ב כי כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא: הנה נא זמנתי לא ידעתי יום מותי, ויבט הדרך לנגדי אמרתי אעלה אל ה' אולי אכפרה בעד חטאתי ונשלמה פרים שפתינו: וכתבתי זאת למשמרת לי ולביתי אחרי לשמור דרך ד' דבר יום ביומו ובאתי בקצרה ונארנפה ובלישנא קלילא כדי שיהא מוכן לכל ומוכן לכל ונער קטן ינהג בם למען הביא ד' על זרע אברהם אוהבו את אשר דבר עליו: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ד' צורי וגואלי הלא מצער היא ותחי בה נפשי.

פתיב בפ' עקב מה ד' שואל מעמך פי אם ליראה כמזכיר וכמזהיר לכלל האנושות וכל נדיב לב אשר נדכה רוחו וביאה את תרומת ד' הנשמה הטהורה האצולה ממקום טהור ונקי מאחז פני פסא כבוד מזנוקק שבעתים ומלפא קדישא אל מקום תחנונה בהיכל ד' לפני ולפנים ובמה יזכה נער הנה ברוך לקחתי וברוך לא אשיבנה כי כל המברך מתברך מברכה עליונה וזאת תכלית חשקו והנרצה בו אברכה את ד' בכל עת תמיד תהלתו בפי.

מצינו במדרש וכי אפשר לאדם לברך את השם יתברך הגדול והקדוש תמיד אלא במה שמברך על כל דבר ודבר ברכה הראויה לו ונזקק ביותר במאה ברכות שתקנו חז"ל כאשר אפרשם אי"ה זהו גבר הוקם על ותמיד תהלתו על הקדושרו הוא בפיו ומובטח שאל יזיקו שום בריה עם נבר תתברר לכן האי מאן דבעי למנהוי חסידא ליהנהר במילי דברכות כאשר נזקרו אבותינו הקדושים אפילו בברכת ערוב תבשילין להניח ברכה אל ביתי ויהא מקורו מבורך ושם לברך ועיניך בהשגחה פרטית ותדירית למאמר חז"ל כל הנהנה מן העה"ז בלא ברכה מעל וגזל הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל ועליו נאמר וגזל אביו ואמו וגו' וטעמו מפני ש מספר הזוהר בפרשת עקב דכרפהון דברך בר נש להקב"ה אתא לאמשקא חזין ממקור דחזי וברכפותיהון ובמעשיהם הטובים ממשיכין אצילות הברכות ממקום המחשבה העליונה על הראשים העליונים דרך ישר פראוי והם סבה שיתברך השם הקדוש ומשם נתפשטות הברכות לתחתונים וזהו סוד בכל המקום אשר אנפיר את שמי אבא אליך וברכתך ותרגום אונקלוס באתריה דתשפון שכינתי תמן וכו' והמענין ימצא מבקשותיו ויגיל וישמח פשוטה יין יינה של תורה וילכך פתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם מדובק בדבוק שלם לב ונפש ואשרי העם שפכה לו ואשרי העם שד' אלקיו.

ואין לנו ממונה כמו שאר עממין אלא כלם זרע ברוך ד' וע"ז אמר ישעיה הנביא ע"ה סימן ל"ו ויספה פליטת בית יהודה הנשארה שרש למטה ועשה פרי למעלה פרי צדיק עץ חיים שמברך על כל דבר ודבר ברכה הראויה ופריו מתוק לחפו במה שמברך

וטועמיה חיים זכו מי האיש הקפץ חיים הוא חיי עדי עד לפני מלפא קדישא אוהב ימים לראות מלפא קדישא ישמור פומו וילשונו מלאכול ולשתות בלתי ברכה הראויה לכל דבר ודבר, וישפתי מדבר מרמה שאל ינבל פיו בדברים שאינן מהוגנים ואל תאמר לפני המלאך שגגה הוא ועתה הספת ושמע במה יתמצה עבד אל אדוניו להיות בן בית וכל טוב אדונינו בידו ומפתח בית גנזיו לכנוס לפני ולפנים לחזור עטרה ליושנה פנתינתה נטילתה טהור ידים יוסף אנמן יזהר שיהא ידיו נקיות תמיד ותדיר ובכל עת יהיו בגדיה לבנים כשתזכיר השם יתברך האדיר ברוך הוא וברוך שמו להזכירו בקדושה ובטהרה ויכוין פירוש המלות שהוא אדון הכל ומצינו בספר חסידים שכל הברכות צריה לברך בקול גדול שלא ימנע אמן מן השומעין שידוע שגדול העונה אמן יותר מן המברך לפי שהוא קיום השטר והברכה וזאת עשו וחי ואת אלהים ירא ובכל דרכיה דעהו ובעת החיות הגוף תחיה גם פן הנפש וגומל נפשו איש חסיד כמו שפרשו התוספות במסכת תענית עי"ש ומעט מזער נזקרים וחרדים לשמור להחיות גוף ונפש בדיני ברכות וזולת השרידים היראים דבר ד' וטוב ראשית דבר שאין צריכה שיעור ואפילו אם נהנה בכל שהוא מעל מה שאין פן בברכה אחרונה דצריכה שיעור רק שאין המון העם משימין על לב ומונעין גם פן מברכה ראשונה הנה אמרתי להסיר מסנה הבשת מעל פני ויהי מה וארוץ במגילה אשר בידי להעלות על ספר דיני ברכות בכלל ופרט וכל הנשמה תהלל יה בהיות גלוי וידוע ליהודים להיות עתידים פי הלחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא וגם חרות על הלחות שתעשה בן חורין כשתקיים התורה והמצוות ואל אחד אמרן וכתבו ומי הוא זה ואיזהו אשר לבו מלאו חס ושלום לצאת החוצה כחוט השערה ולא יחטיא ובאתי בהעראה מועטת לקוטי בתר לקוטי כאשר סדרתי בנסח הברכות בספר לקט שכחה ופאה וספימא ברמיזא ומטפח בין טפחיים ומאמה אמתים ואקנה לאלהי אבי שכל הטועם בקצת בקנה יערת הדבש יהא בפיו למתוק ויסזק במעזו ושלום יעשה לי ואהי' מן המזכין את הרבים והנה מלמדך להועיל פי לנית חן לראשך וענקים לגרגרותיה וכתב לו זאת והי' עמו וקרא בו פל ימי חיי והלך לפניך צדקה פי מדברי סופרים לברך לפניו ולאחריו על כל מאכל ומאכל גם משתה אפילו לא שבע ונסח כל הברכות אנשי פנסת הגדולה עזרא ובית דינו עליו השלום תקנום ובמה יזכה נער לזכות אביו, דברא מזכה את אבא במה שילמוד עמו סדר הברכות ועלו בידו שתיים שיהא הוא מברך במה שלמד ובקי בסדר הברכות ומתברך במה שלומד לבנו מפתחים ומקור הברכות, והנה אשים לבי ומחשבתי לבאר בלשון קצרה וצח שיהא כשלחן ערוך לכל ולהזהיר את בני ישראל הגדולים על הקטנים במקום שאין חסרון פיס ליישר האנשים אל הדרך שתגיע להם בו ההצלחה כפי היכולת מי יתן והי' שיהא הישרה הזאת בתכלית השלימות ליהודים ולהמון ואכתוב ולא אכתוב עד כפי הנקודה בדרישה ובחקירה ובכל מאי דאפשר לפי פונותינו לתכלית ההצלחה האנושית להמשיך לב האדם בכל מיני מתיקה שיקרב אליה שישתדל בה בכל אופני ההשתדלות האפשרי בלב ונפש מאד ולזאת יעזר האדם תמיד בחקירותיו לדברי הקודמין כדי להביא המון עם עזת קדש אל הצלחה בחוש בדת אל פי לא ידעתי ונפשי שמתני למה זה ועל מה זה רובא דעלמא אינו נזקרו בדיני ברכות וראוי לכל חורד וצורב לדרוש בבית הפנסת ולחקור בכל מיני דרישה וחקירה ובכל מה דאפשר להשיב העם מעון הזה לכן הקבצו ושמעו בני אברהם יצחק

וַיַּעֲקֹב עַמּוּדֵי עוֹלָם בְּנֵי אֵל חַי וְתָנוּ כְּבוֹד־לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמֵי שְׁלֶחֶן עֲרֻכְתֵּי לַפְּנִיכֶם וְעַלְיוּ כָּל מִינֵי בְּרִכּוֹת לְמִינֵיהֶם אִישׁ עַל דְּגָלוֹ בְּאוֹתוֹת פְּאֻשָׁר תִּקְנוּ זְקִנֵינוּ: כָּל בְּרָכָה שָׂאִין בָּהּ הַנִּפְרֶת שֵׁם וּמַלְכוּת אֵינָהּ בְּרָכָה וְאִם דִּלְגַּ שֵׁם וּמַלְכוּת יַחְזוֹר וַיְבָרַךְ וְאֶפְּלוּ אִם לֹא דִילְגַ אֲלֵא תִיבַת עוֹלָם לְבַד צָרִיךְ לַחְזוֹר וַיְבָרַךְ דְּמִלְכָּה לְבַד אֵינּוּ מַלְכוּת: וְאֶתְחִיל דִּינֵי הַפֶּת שֶׁהוּא מְזוֹן הַתְּדִיר וְבוֹ מִתְחִילִין לְבָרַךְ הַמְּזוֹן כָּל שְׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה כִּי הַמוֹצֵיא בְּגִי "מ ק ד ח" שֶׁהוּא הַתְּחִלַּת הַמְּלָאכָה כִּן מְצֻנָּה הַמוֹצֵיא הַתְּחִלַּת הָאֲכִילָה.

הָאוֹכֵל פֶּת מִחֲמַשֶּׁת מִינֵי דָגָן שֶׁהֵם: חֹטֵה שְׁעוֹרָה כְּפֹסֵמִין שֶׁפּוֹלֵת שׁוֹעֵל וְשִׁיפּוֹן מְבָרַךְ לַפְּנֵיו: בָּרוּךְ אַתָּה ד' אֱלֹהֵינוּ מִלְכֵּ הָעוֹלָם הַמוֹצֵיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ. וְלֹאֲחֲרָיו מְבָרַךְ בְּרֶכֶת הַמְּזוֹן אֲבָל אֵינּוּ מְבָרַךְ הַמוֹצֵיא עַל פֶּת אֲנָרְז וְדוֹחֵן: חֲמַשֶּׁת מִינִים הִלְלוּ כְּשֶׁהֵם שְׁבָלִים נִקְרְאוּ תְּבוּאָה, וְלֹאֲחֵר שְׁדִישִׁין וְזוֹרִין אוֹתָן נִקְרְאוּ דָגָן, וְלֹאֲחֵר שְׁנַאָפּוּ נִקְרְאוּ לָחֶם, וְלִכְרָה מְבָרְכִין עַלִּי הַמוֹצֵיא לָחֶם' שֶׁבְּכָלֵל כָּל הָעֵלְיוֹן מִתְחַלֵּה וְעַד סוּף, וּמְבָרְכִין הַמוֹצֵיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ וְלֹא מִן הָאֲדָמָה שֶׁבְּמַלַּת הָאָרֶץ נִכְלָל הַכֹּל וְהֵא רְאֵינָהּ בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשְּׂמִים וְאֵת הָאָרֶץ, וְגַם נִקְט לִישְׁנָא דִקְרָא כְּמוֹ דְכָתִיב לְהוֹצֵיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ וְאֵף עַל פִּי שְׁבִשְׂאָר פִּירוֹת מְבָרְכִין בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה נְמִי נִקְט לִישְׁנָא דִקְרָא כְּמוֹ שְׁפָתוֹב הִנֵּה הַבְּאֵתִי אֵת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה וְאִין לְהַשִּׁיב וְלְהַקְשׁוֹת לְמָה כְּתוּבָה הַתּוֹרָה אֲצֵל לָחֶם "אָרֶץ" וְאֲצֵל שְׂאָר פִּירוֹת "אֲדָמָה"? דְּבִדְבָר שְׂצָרִיכִין לְהַעֲמִיק בְּקַרְקַע טְפִי נִקְרָא אָרֶץ כְּמוֹ תְּבוּאָה שְׂצָרִיכָה שְׁלִשָּׁה טְפָחִים עֲנוּמָה הַמְּחַרְשִׁישָׁה וְשְׂאָר מִינֵי לְפָתוֹת אִין צָרִיכִין עֲנוּמָה כָּל כֹּף לְכֹף מְבָרְכִין בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה וּפְרִישׁ הַמוֹצֵיא לָחֶם רְצָה לוֹמַר מְזוֹן כְּמוֹ דְכָתוּב עֶבֶד לָחֶם רַב וְכֵן הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשְּׂמִים רְצָה לוֹמַר מְזוֹן שְׁהָרִי לֹא יִרַד לָחֶם מִן הַשְּׂמִים אֲלֵא הַמֶּן.

וּבְמִקוֹם הָרְאוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֲכַתּוּב דִּינִים וְטַעֲמִים הַשְּׂיִיכִים אִם יִרְצָה הַשֵּׁם. וּבְכַאֵן לֹא בְּאֵתִי אֲלֵא לְלִקֹּט סֹדֵר הַבְּרִכּוֹת כְּרֵאוּי לְהִיּוֹת רִגִיל וְשִׁגוֹר בְּפִי כָּל: וְכַתּוּב וְשִׁמְבָרַךְ עַלְיוּ פּוֹטֵר כָּל מִינֵי מֵאֲכָל הַבָּאִים בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה מִחֲמַת הַסְּעוּדָה לְלֶפֶת בְּהֵם הַפֶּת וְאִם כֹּף לֹאֲחֵר הַסְּעוּדָה שְׁלֵא מִחֲמַת הַסְּעוּדָה כְּגוֹן פִּירוֹת מְבָרַךְ לַפְּנֵיו.

וּמִיּהוּ נוֹהֲגִין שְׁיּוֹצֵא בְּבִרְכַּת הַמְּזוֹן בְּרָכָה שְׂאֲחֵר פִּירוֹת שֶׁהוּא עַל הָעֵץ כְּמוֹ שְׂאֲכַתּוּב בְּסוּמָה אִם יִרְצָה הַשֵּׁם. חֲמַשֶּׁת מִינֵין הִלְלוּ דְלַעִיל הַלֵּשׁ מִהֵן עֵיפָה לְעֵשׂוֹת מִהֵן לָחֶם הוּא כְּשֶׁעוֹר שְׁלִשָּׁה וְאֶרְבַּעִים בְּצִים כְּמִנְיֵן חֲלָה מִפְּרִישׁ מִמְּנָה כְּזִית וְהוּא כְּחֻצֵי בִיצָה תְּרַגְנוּלַת וְעוֹשָׂה מִמְּנָה עוֹגָה כָּל הַשְּׂנָה כְּוֹלָה דְּחֲלָה קְרִיא רַחֲמָנָא וְהוּא לְשׁוֹן עוֹגָה וּבְשִׁעָה שְׂמִפְרִישׁ הַחֲלָה יְבָרַךְ ב רִנָּה אַתָּה ד' אֱלֹהֵינוּ מִלְכֵּ הָעוֹלָם לְהַפְּרִישׁ לְהַפְּרִישׁ חֲלָה.

כֵּן הַמְּנַהֵג שְׁלָנוּ וְנִקְרְאָת חֲלוֹת הָאוֹר שְׁלִדִידֵן נְשַׁרְכַּת וְלֹא נִימֵן לְכַהֵן וַיֵּשׁ לִיזְהַר לְשׁוֹרְפָה בְּפִנֵי עֲצָמָה בְּמִקוֹם שְׁלֵא יִגִיעַ הַנָּאָה לִישְׂרָאֵל מִזֶּה: וַיִּזְהַר כָּל אָדָם לְהִזְהִיר בְּנֵי בֵיתוֹ שְׂיִהֵא הָעֵיפָה שְׂמִפְרִישִׁין מִמְּנוּ חֲלָה כְּשִׁיעוֹר שְׁלִשָּׁה וְאֶרְבַּעִים בְּצִים דְּאֶפְּלוּ אִם לֵשׁ עֵיפָה שָׂאִין בָּהּ כְּשִׁיעוֹר חֲלָה וְקוֹדֵם אֶפְיִיהַ תְּפָחָה וְנִתְרַבִּית שְׁנִרְאָה כְּאֵלוּ יֵשׁ בָּהּ כְּשִׁיעוֹר אֶפְּלוּ הַכִּי פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה וּכְשִׁמְבָרַךְ הִנֵּה בְּרָכָה לְבִטְלָה וְצָרִיךְ לְעֵינֵין בְּזֶה הֵיטֵב כִּי רַבִּים מְבָנִי שׁוֹמְמָה אִין גְּזַהֲרִין בְּזֶה.

בְּרֶכֶת הַיֵּין כְּמוֹ שְׁהוֹצִיאָו חַז"ל אֵת בְּרַכַּת הַפֶּת מְבָרַכַת בַּפ"ה מְפָנִי שְׁנִשְׁתַּמְנָה לְעֵלְיוּ כִּי בּוֹ קִיּוֹם הָעוֹלָם שֶׁהוּא זֶן וְסוּעֵד אֵת הַלֵּב וַיַּחֲדוּ לוֹ אֵת בְּרֶכֶת הַמוֹצֵיא

וברכת המזון כן הוציאו את היין מברכת ב"פ העץ מפני שנשתנה לעילוי ומשמח אלהים ואנשים וזו וסועד כמו הפת ובין חי ובין מבושל הוא קובע ברכה לעצמו אפילו תוף הסעודה ומברך לפני: ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

והנה זה פוטר כל מיני משקין הבאים בתוף הסעודה אפילו מברכה ראשונה חוץ מן היין שמביאין לפניו וסבר שהוא משנבח מן הראשון שמברך הטוב והמטיב אפילו אין עוד לפניו מן היין הראשון ולאחריו על הגפן ועל פרי הגפן.

וזה נוסחה ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם על הגפן ועל פרי הגפן ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת ל לאבותינו ל לאכול מפריה, ולשפוע מטובה רחם ד' אלהינו על ישראל עמה ועל ירושלים עירך ועל ציון משפן כבודך והעלינו לתוכה ושמחינו בבנינה ובברכה עליה בקדושה ובטהרה פי אתה טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ (ועל הפירות) ועל פרי הגפן ברוך אתה ד' על הארץ (ועל הפירות).

(ועל פרי הגפן. ובשבת וביום טוב וראש חודש מזכיר מעין המאורע כשמגיע לבקדושה ובטהרה.

בשבת אומר: ונתמניו ביום המנוחה הזה. ביום טוב אומר: ושמחניו ביום חג פלוני הזה: בראש חודש אומר: זכרינו לטובה ביום ראש החודש הזה.

בראש השנה אומר: זכרינו לטובה ביום הזכרון הזה. ויין שבתוף הסעודה ברכת המזון פוטרנו מברכה אחרונה, אין סברין אלא על היין אפילו בתחלת הסעודה אטו אמצע הסעודה שצריך לומר סברי רצה לומר סוברים אתם לצאת בברכה זו והם מכוונים לשמוע אל הברכה ושלל לאכול כדי שיענה אמן.

ולכך אחד מברך לכלם וכשמברך ברכת המוציא שהוא בתחלת הסעודה אז אין אומרים סברי אלא ברשות. אפילו אם הביאו לפניו פמה מיני יין על השלחן מברך הטוב והמטיב, על כל אחד ואחד, ומכל מקום טוב כשמברך הטוב והמטיב על אחד מן היינות יסור מעל השלחן היין האחר שרוצה עוד לברך עליו הטוב והמטיב ואין חילוק אם שניהם חדשין או אחד חדש ואחד ישן.

ואם שתה מן היין תוף ל' יום טוב וישר שיתן לברך ברכת הטוב והמטיב לחברו שלא שתה ממנו תוף ל' יום, וכן ראוי ונכון למי שמברך על הפת ומביאין לפניו משקה שהפת פוטרנו שיתן לאחר כדי שיענה אמן.

ואין מברכין הטוב והמטיב אלא אם כן יש אחר עמו דהכי משמע הטוב לדידך ומטיב לאחרים ומברכין דוקא על שינוי יין הטוב והמטיב ולא על שינוי פת משום דהיינו אית ביה תרמי משמח וסועד ועוד דלא אשכחן שירה אלא על היין וכשמברכין הטוב והמטיב הוא משום וגילו ברעדה שיזכור הרוגי ביתר מיתת הצדיקים שעליהם תקנו הטוב והמטיב ואז לא יגוס דעתו עליו.

ונוכל לפרש שעל דרך זה אמרו חז"ל במסכת עירובין כל המתפתה בינו יש בו מדעת קונו פי לטוב לפני האלהים נתן ולברך עליו. וזה נירח ד' את ריח הניחוח.

רביחתיא בר אשי אמר רב כל שדעתו מיושב עליו בינינו יש בו מדעת שבעים זקנים וכו' ר"ל שמיושב בדעתו ומברך ברכה הראוי' זה אחד משלשה דברים שאדם נזכר בהם אם הוא ירא שמים בכוסו מה שמברך על כל כוס וכוס ברכה הראויה.

באתי בקצרה במקום שהיה ראוי להאריך, לאחוז דבר המברך עליו בימינו בין באכילה בין בשתייה צריך לאחוז דוקא בימינו דבר המברך עליו עד"ז אמרו חז"ל כל פינות שאמה פונה לא יהו אלא על צד ימין לפי ששם העיקר והחיים והשלום וזהו לשון ספר הזוהר פ' קרח דף פ"ח סוף ע"ד ישתדל בהאי עלמא לאכליל עובדא בימינו וכל עובדיה יהא בשמא דהקב"ה ועל זה כתוב ימין ד' עושה חיל לא אמות כי אחיה ואספר מעשה יה והתורה נתנה בימינו של הקב"ה ומטעם זה יפול מצדך אלה ורבה מימינה והנה מן השמאל אלה ומן הימין רבה לפי שהימין שולטת בכל המצות וצריך דוקא לאחוז בידו ואל יתחוב הפרי בספיו ויברך ואז אינו אחז בידו ממש וגם הוא שני הפכים בנושא אחד.

דין שתיית המים הרוצה לשתות מים אל יברך ואח"כ ישפוך משום הפסק אלא ישפוך ואחר כן יברך וישתה מיד בלא הפסק וכן בכל הברכות כולם אחר שבינה יאכל וישתה בלתי הפסק וכן לענין ריח טוב ולכה לא יברך אדם על מאכל ומשקה שהוא חם או קר ביותר דיש לחוש להפסקה ובגדון זה אל יברך על אגוז ואח"כ יפצע דאיפא הפסקה ביותר וגם יש לחוש שמא ימצא הגרעין רע ונמצא שבינה לבטלה חלילה וחס ובכל דבר חששו ז"ל להפסקה ולכה חסידים ואנשי מעשה ממלאים הכוס לקידוש ויום טוב קודם נטילה.

מנהג שלנו שאין לברך על מים בתוך הסעודה, דין ברכת פירות האילן ברפת פירות האילן האוכל פירות האילן שהם מה' המינים שנסתפקה בהם א"י שהם: ענבים תאנים ורמונים, זיתים ותמרים ועל השותה שמן זית אפי' לרפואה מברך לפנייהם: בא"י אמ"ה ב"פ העץ.

ולאחריהם מברך ברוך אתה ד' אלןהינו מלך העולם על העץ ועל פרי העץ ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה רחם ד' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך והעלינו לתוכה ושמחניו בבנינה ובברכה עליה בקדושה ובטהרה כי אתה טוב ומטיב לכל ונודה לה על הארץ ועל הפירות ברוך אתה ד' על הארץ ועל הפירות.

ובשבתות ובמים טובים מזכיר בברכה זו מעין המאורע כף פי' רבינו משה וכן משמע בירושלמי. בשבת אומר: ונחמינו ביום המנוחה הזה.

ביום טוב אומר: ושמחניו ביום חג פלוני הזה. בר"ח אומר: וזכרינו לטובה ביום ר"ח הזה.

בר"ה אומר: וזכרינו לטובה ביום הזכרון הזה. ועל כל פירות האילן שאינו מתמשת המינין ועל הבוסר שהוא גדול כפול הלכן ועל גרעיני פירות האילן שהם מתוקין ועל אגוז מושקט"א ועל אגוז ושקדים מטוגנים בדבש ועל ערמונים מבושלים או גדולים אפילו הן חיים ועל התותים שקורין ערפ"ר גרוינבע"ר מניל בער, ואפילו הפירות

שמוציאין האילנות עדיין קטנים חשוב לברך עליהם בורא פרי העץ רק שלא יהיו מרים או עיפוי ב יותר בשם מהר"ם מרוטנבורג ז"ל וכן על קליפת הפירות מברכין בורא פרי העץ ולאחריהם מברך: ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם ב בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שברא א להחיות החיות בהם נפש כל חי ברוך חי העולמים.

ראיתי קצת חכמים נוהגים ונדעתן נוחה בזה לברך על פרי פשהוא שלם בלתי מחומך כגון תפוחים ואגסים וכיוצא בזה אבל אגוזים טוב לפצוע קודם ברכה כדפרשתי לעיל. לטוויר"ג שעושין מן גודגניות שקורין ווינקסי"ל מברכין עליהם בורא פרי העץ ואם ברה אפילו מתחלה יצא.

על כל משקה היוצא מכל מיני פירות מברך שהכל חוץ מן משקה היוצא מזיתים וענבים. אגוז גמור המטונן דבש מברך בורא פרי העץ ואגוז רך שלא בישל כל צרכה המטונן בדבש וכן אותם אגוזים שמבשלים בדבש בעוד שהקליפה עליונה הירוקה עליהן מברכין עליהן שהכל.

ויזהר כל אדם לברר הפרי הנקי ויפה שלא התליע לברך עליו משום זה אלי ואנוהו. ומי שרוצה לקלוף הפרי יקלוף ואחר כך יברך כדי שלא יפסוק בין ברכה לאכילה.

כללא זה תקח להכיר ולדעת איזה פרי העץ או פרי האדמה. כל פרי שאם תטול עתה פירותיו ולשנה הבאה יחזור לעשות פירות הוא פירות האילן ואם יבש לשנה הבאה הוא פרי האדמה: פ' ברכה אחרונה בורא נפשות רבות וחסרונם של נפשות רבות, גם פן ברא רצה לומר מה שצרכין בהכרח ויתברך שמו עילת העילות על כל שאר דברים שברא גם פן בעולם שלא היו הנפשות חסרים מהם כל כך, אם לא בראם שאינם אלא לתענוג בהם נפש כל חי ברוך חי העולמים.

נמצא בסדר ברכת מהר"ם דף ה' ע"ב (בדפוס ריווא טרענטע) בשמים שחוקים שקורים נמ"ל ווער"ץ בורא פרי העץ וצ"ע לפי דעת שאר פוסקים. דין פירות הארץ האוכל פירות הארץ ונדגן שלוק כמות שהוא וכוסס חטה ועל כל אורז ודוחן שאינן מבושלים ועל בוסר שהוא פחות מפול לכן ועל צנון ועל עץ קנמון שהוא גדל בארץ כמו קנים ורגילין לאכול אותה ביבשין ועל לטוויר"ג או זנגבול"א רטיבה וכן על תותים הגדלים בסנה מברך לפנייהם.

ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם בורא פרי האדמה. דלא מקריא עץ אלא אילן שמוציא עליו מעציו אבל מה שמוציא עליו משרשיו לא מקרי עץ ולאחריהם מברכין בורא נפשות חוץ מעל אורז ודוחן מבושל שמברך לפניו בורא מיני מזונות.

ור"ץ מסתפק אם יש לברך אחר פסית חטה ברכה מעין שלש ומהחמיר שלא לאכלן אלא בתוך הסעודה תבא עליו ברכה. וכן יזהר בהרבה דברים כל ירא שמים שמסופקין בברכותיהם שלא לאכלם אלא בתוך הסעודה בפרט במיני טיגון בשמן ודבש וכיוצא בזה וכן פשטיט"ה וקרעפל"ד, וגם בפת הבא בכיסנין איכא דיעות מחולקות לכך טוב וישר לכל ירא שמים שלא לאכלן אלא אם פן שבינה על שאר פת תחילה ולסלק עצמו מן הספק ולצאת כל הדעות אבל גדול הנהגה מיגיע פפו ובקי בחזרי התורה והוא גבור חיל וידע דעת עליון לכונן הברכות פראוי ומסולק מן הספק משנבח יותר מן ירא שמים

שָׂאִין בְּקִי כָּל כֹּהֵן בְּחֻדְרֵי הַתּוֹרָה וְצָרִיף לְשׁוּם מַחְסוּם לְפָנָיו וְשֵׁלָא לְאַכְלָן אֲלֵא תוֹף הַסְּעוּדָה כְּדִי לְסַלֵּק מִן הַסֵּפֶק.

וְיִרְגִיל אָדָם עֲצָמוּ בְּדַרְךָ טוֹבִים לְלַמּוֹד תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים דְּמַפְלִי מִיָּלָא וּמִיָּלָא מְדַאֲרִיתָא נַעֲשֶׂה אֵילָן חַיִּים גְּדוֹל וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲזִי בְּכָל מִיָּלָא וּמִיָּלָא וְכָל מַצָּנָה וּמַצָּנָה שְׁעוּשָׂה הָאָדָם אוֹתָהּ מַצָּנָה מְתַלְבָּשֶׁת בְּדַמּוּת אוֹתוֹ פְּלוּנִי וְעוֹמְדָת לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמְרָת פְּלוּנִי עֶבֶד מַצָּנָה פְּלוּנִית כְּדִי לְאַשְׁגָּחָה לְאַטוּבִי לִיהִי וְכָל שְׂמָחָה שְׂמָחָה לְשֵׁם שְׁמַיִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא הָאָבוֹת מִגֵּן עֵדֶן וּמְרַאָה לְהוֹן הַשְׂמָחָה דְּכַתִּיב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו בְּעוֹשָׁיו לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא בְּעוֹשָׁיו דְּהֵינּוּ הַשְׂלֵשָׁה שְׁוֹתְפִין שְׂיֵשׁ בְּאָדָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָבִיו וְאָמוֹ כְּדַאֲיָתָא בְּמַסְכַּת נְדָה אֲבָל כְּשֵׁיִשׁ חַס וְשְׁלוֹם צָרָה אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַלָּה לְאָבִיו וְלְאָמוֹ שֶׁל אָדָם דְּכַתִּיב בְּצַר לִי אֶקְרָא אֵל ד' וְאֵל אֱלוֹהֵי אֲשׁוּעַ וְכַתּוּב גַּם כֵּן בְּכָל צָרוֹתֵם לוֹ צַר רְצָה לוֹמַר לְבַדּוֹ וְאֵין כְּמוֹ גְבִי שְׂמָחָה שְׂמָכִיא גַם כֵּן לְאָבִיו וְלְאָמוֹ וְכֵן כְּשֵׁאָדָם עוֹשֶׂה חַס וְשְׁלוֹם עֲבִירָה אוֹתָהּ עֲבִירָה מְתַלְבָּשֶׁת בְּצוּרָת אָדָם וְעוֹמְדָת קַמִּי קוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא וְאוֹמְרָת פְּלוּנִי עֶבֶר עֲבִירָה כְּדִי לְשַׁלֵּם לוֹ כְּמַעֲשָׂהּוּ כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב וַיִּרְא ד' וַיִּנְאֶץ מִכַּעַס בְּנִי וּבְנֹתָיו רְצָה לוֹמַר וַיִּרְא עֲבִירָה דְּקִיָּמָא קַמִּיהָ שְׂבַב בְּתִשְׁבָּה כְּתוּב גַּם ד' הָעֶבֶר חֲטָאֲתָהּ לֹא תִמּוֹת דְּעֶבֶר הַהוּא חוֹבָה מִקַּמִּיהָ בְּגִין דְּלֹא יִסְתַּפֵּל בָּהּ כְּדִי לְאוֹטוּבוֹ לִיהִי: דִּין פִּירוֹת אֵילוּנֵי סָרְק אֲכַל פִּירוֹת שְׂמוּצִיאֵין אֵילְנֵי סָרְק רְצָה לוֹמַר אֵילָן שְׂאִין עוֹשֶׂה פְּרִי בְּרַכְתּוֹ שֶׁהִפֵּל נִהְיָה בְּדַבְּרוֹ.

כָּל מִן הַדְּבָרִים שְׂאִין גִּידוּלָן מִן הָאָרֶץ וְכִיּוּצָא בְּהוֹן יְבִרְכְתּוֹן שֶׁהִפֵּל נִהְיָ בְּדַבְּרוֹ. הָאוֹכֵל דְּבָרִים שְׂאִין גִּידוּלָן מִן הָאָרֶץ כְּגוֹן בֶּשֶׂר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף וְגִבִּינָה וְדָגִים וּבְצִיִּים וּמִים לְצִמְאֹו חֲמָאָה חֵלֶב וּדְבַשׁ וְכָל מַשְׁקָה הַזָּב וְהַנְּסֻחַט חוּץ מִמָּה שְׂנֻסְחַט מִן עֲנָבִים וְזֹתִים.

וְעַל עֲרַמוּנִים קִטְנִים וְעַל חֲבוּשִׁים כְּשֶׁהֵן לַחִים וְעַל שְׂקָדִים הַמְּרִים כְּשֶׁהֵן רַפִּים וְאוֹכְלֵין קְלִיפְתָן מְתוּנָה וְעַל לִילְבֵי גְּפָנִים קִטְנִים וְעַל כְּמַהִין וּפְטֵרִיאוֹת וְכָל מִרְקַחַת שְׂאִינָה מֵאֲכַל בְּרִיאִים אֲלֵא לְרַפּוּאָה וְאֵע"פ שֶׁהוּא פִּירוֹת הָאֵילָן וְאֵגוֹז רַק שֵׁלָא בִּישָׁל כָּל צָרְכָה הַמְּטוּנָן בְּדַבַּשׁ וְכֵן אוֹתוֹן אֵגוֹזִים שְׂמֻטוּנְגִין בְּדַבַּשׁ בְּעוֹד שֶׁהַקְלִיפָה הַעֲלִיּוֹנָה הִירוּקָה עֲלִיהֵן וְעַל הַסּוּקָאָר וְכֵן הַמּוּצֵץ קָנִים מְתוּקִים עֲלִיהֵן שֶׁהִפֵּל נִהְיָ בְּדַבְּרוֹ וְלֹא חֲרִיָּהּ בּוֹרָא נְפִשׁוֹת רַבּוֹת וְהָא דְּמַבְרַכִּין בְּכָל הַבְּרָכוֹת בּוֹרָא וּבְבִרְכָה זוֹ אוֹמְרִים שֶׁהִפֵּל נִהְיָ וְהִיָּה רְאוּי גַם כֵּן לְבָרוּךְ בּוֹרָא בְּדַבְּרוֹ לְפִי שְׂתַקְנּוּ מְטַבֵּעַ בְּרָכָה זוֹ עַל דְּבַר שְׂאִין גִּידוּלוֹ מִן הָאָרֶץ כְּגוֹן בְּעֲלֵי חַיִּים וְהִיּוּצָא מֵהֵן וְאֵין שְׂיָיָה לּוֹמַר בְּהֵן לְשׁוֹן בּוֹרָא לְפִי שְׂתַקְלִית בְּרִיאָתוֹן לֹא לְכַף הִיָּה שְׂהָרִי לֹא הִנְתֵּר בְּשֵׁר לְאָדָם הִרְאָשׁוֹן וְעוֹד שְׂמַבְרַכִּין בְּרָכָה זוֹ עַל תְּבִשִׁיל שְׂנַתְקַלְקַל וּפֶת שְׂעַפְשָׁה וַיִּין שְׂהַחְמִיץ וְכָל אֵלוֹ אֵינָן תִּיקוֹן הַבְּרִיאָה אֲלֵא הַשְּׁחַתָּה וְהַפְסַדָּה הַבְּרִיאָה וְלְכַף אֵין לְבָרוּךְ עֲלִיהֵן בּוֹרָא לְפִיכָף תִּקְנּוּ בְּמַטְבֵּעַ בְּרָכָה זוֹ שֶׁהִפֵּל נִהְיָ בְּדַבְּרוֹ וְלֹא שֶׁהִפֵּל הִיּוּ בְּדַבְּרוֹ: מִי שְׂעוּרִים שְׂמַבְשָׁלִין לְחוּלָה רַחֲמָנָא לְצַלָן וְעַל שְׂבַת שְׂקוּרִין אָנִים וְעַל כְּמוֹנָא שְׂקוּרִין כְּמוֹן וְכִסְפָּרְתָהּ שֶׁהוּא אֵלֵינְדָרָא וְעַל עֲשָׂבָא דְּדַבְּרָא שְׂאִין גְּזַרְעִין וְעַל חוּמָץ שְׂעַרְבוּ בְּמִים עַד שְׂרָאוּי לְשִׁתּוֹתוֹ עַל הַפֵּל מְבָרַךְ שֶׁהִפֵּל נִהְיָ בְּדַבְּרוֹ.

ו על פלפל ועל זנגביל יבשים ועל גרונפלאות שקורין נעגליף וכן על גלגן ועל ציטוואן
אין מברכין לא לפניהם ולא לאחריהם כן נמצא בברכות מהר"ם ז"ל דף ה': על החומץ
לבדו אינו מברך כלום מפני שהוא מזיקו.

ריחו חלא וטעמו חמרא חמרא הוא ומברכין עליו בורא פרי הגפן וכל המשקין שבני
אדם נמנעין לשותתן מפני חמיצתן ברכתן שהכל נהיה בדברו: ואל יחמוץ שום אדם
שום מצנה ויעשנה פדינה כמצותה בכל דבר שבעולם ולכך נקרא האדם בעשייתו
שלימות המצות, חסיד בעבור מה שמקבל בנשת בדקדוקי המצות כי תרגום של חסידא
חינוךתא וכן האדם השלם מקבל בנשת בדקדוקי המצות פדי שתהא המצנה עומדת
בשלימות למעלה בלתי חסר דבר מה מאותה מצנה עד דאזל סנמקא ואתא חינוךתא.

ובן חכם ישמח אב זה הקדוש ברוך הוא ובן כסיל תוגת אמו זה כנסת ישראל ולכך נהיה
מחניה קדוש שאם אתה חוטא חס ושלום אתה מסאב כל רמ"ח אבריה שהוא המחנה
שלה וזהו ערנות דבר והקדוש ברוך הוא סר מעליה וערנות אביה וערנות אמה לא תגלה
רצה לומר מי שחטא מגלה ערנות אביו הקדוש ברוך הוא שפרא עולמו לכבודו וערנות
אמו כנסת ישראל שמכריע אותן חס ושלום לכף חובה וצדיק יסוד עולם שמכריע העולם
לכף זכות ויודע להורות ואשריה ארץ שמלכך בן חורין ויודע להוראם פראוי בגלוי
ואינו מתירא משום בן אדם בהוראתו צא למד ממה שכתב הר"ר אליעזר ממיץ בענין
הדחת בשר וז"ל צריף שדיים הבשר תחלה בכלי שאינו מנוקב ואחר כך יתפוש בידו
אחת באויר וישליף עליו מים פדי להדיח טפיחת מים הטפוחים על הבשר שהן אסורות
שהרי הפליט בהן הדם בהדחתו וב' פעמים צריף להדיחו בעוד הבשר בידו פדי להדיח
טפיחת האיסור יפה יפה ואם לא הדיחו אחר הדחה ראשונה אוכל דם הוא.

כל האוכלין והמשקין שאדם אוכל או שותה לרפואה אם טעמם טוב והחיה נהנה מברך
עליהם תחלה וסוף ברכה הראויה להם וכן האוכל או שותה דבר של איסור מפני הסכנה
מברך עליו תחלה וסוף: ראוי לסמוך רפואת הנפש אצל רפואת הגוף וזה לה מרקחת
בדוקה נעימה ומתוקה ומצלת מכל צרה וצוקה ומהב הב שאומרת עלוקה ומעלה רוח
לחולשת כח הנשמה וזאת חקת התורה.

קח שרשי שפלות וענות ועשבי מצנה וצדקה ותעשה מהם אספלגית מעלה ומטה עם
גודל מעלת התפלה והאנקה וכל זה תכתוש במכתשת החרטה עד שיסירו ליחות הגאונה
ויעות התאונה שלא יחזור מעולם לסורו הרעה שלא יהא נראה כטובל ושרץ בו אדוקה.

ומרה שחורה יהי יפה וברה כחמה זהרה וראוי לכל אדם לגמול חסד לנפשו ולהתענג
עצמו פיד ד' עליו בכל מיני עדוניהן פדי לחזק גופו לעבודת הש"י ואל יסגף עצמו יותר
בפרט עמודי עולם ויסודי עולם ת"ח אל יסגף עצמו ביותר שממעט במלאכת שמים אם
לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתו והנני מלמדך תשובה מעולה והיא
חמורה מאד וקלה לרוב בהיות המאכל או המשפה שלפניו מתוק לחיה וחיבי עליו ביותר
משוף ידיו ממונו וימנע עצמו מן המאכל וזה תשובה הבאה בכל עידן וזמן ומרוצה
ומקובלת עד ד' אליהו גדור עצמו במותר לה.

חבושים או נרדים ושאר מינו פירות או עצבים שמרקיחן בדבש הפירות והעשבין הם עיקר והדבש הוא טפל אפילו אם הם כתושים ביותר ומברך על החבושין או שאר פירות בפ"ה ועל העשבין ב"ה האדמה וכן על הנרדים גם כן בורא פרי האדמה.

הראשון ומתוך כך מונעין מלברך שהחנינו על לחם חדש ולכך טוב וישיר לברך שהחנינו על הקליות ויוציא עצמו מידי ספיקא: הכוס את האונז מברך עליו בורא פרי האדמה ואחריו בורא נפשות רבות ואם טחנו ועשה ממנו פת מברך עליו בורא מיני מזונות, ואחריו בורא נפשות רבות שמה יין וברך בורא פרי הגפן ואכל ענבים צריך לברך עליהם בורא פרי העץ, וכן בברכה אחרונה צריך להזכיר על העץ ועל פרי העץ ואם בדיעבד בירך על הענבים בורא פרי הגפן או אחריהם על הגפן יצא.

כלל זה תקח בידך כל שלפניו המוציא לאחריו ברכת המזון. ואף על פי שכתוב ואכלת ושבעת וברכת את ד' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך מביא בספר הזוהר פרשת תרומה קבלה אמיתית וידועה לברך גם כן ברכת המזון בחוצה לארץ.

ומדברי סופרים לברך לפניו ולאחריו אפילו לא אכל או שמה כדי שביעה: וכל דבר שלפניו בורא פרי האדמה או שהכל לאחריו בורא נפשות רבות: וכל שלפניו בורא מיני מזונות לאחריו ברכה מעין שלש חוץ מאונז המבטל שמברך בורא נפשות רבות וכל שלפניו בורא פרי העץ והוא מתמשה מינים לאחריו על העץ ועל פרי העץ וכו' ושאר מתמשה מיניו לאחריו בורא נפשות רבות ועל היין לפניו בורא פרי הגפן ואחריו על הגפן ועל פרי הגפן.

טוב לו לאדם שאין לאכול בריה שאין בה כזית לבדה, שלא לאכול אלא פחות מכזית ושלא לשותות אלא פחות ממלא לוגמיו או ישמה שיעור רביעית ויאכל יותר מכפיצה בין בפת בין בשאר אנכלין בין ביין בין בשאר משקין כדי להוציא עצמו מן הספק לפי שקצת מן הפוסקים אומרים שמברכין על בריה כגון גרגיר של ענב כשאכלו כמות שהוא עם גרעינה אפילו אין בו כזית וכן מסופקים התוספות גבי אכילה אם השיעור בכזית או כפיצה וכו' יוצא כל הדעות והספיקות: כשאוכל או שותה פחות משיעור אין צריך לברך ברכה אחרונה ואם אוכל כשיעור ביצה או שותה רביעית בנדאי צריך לברך ברכה אחרונה: אבל ברכה ראשונה אפילו על דבר מועט שאוכל או שותה מברך דאסור ליהנות מן עולם הזה בלא ברכה: כל הברכות כולם אם נסתפק בהם אם בירך אם לא אינו מברך לא בתחלה ולא בסוף חוץ מברכת המזון ועל כל ברכה שברך בטעות חס ושלום יאמר מיד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

ראיתי מעשה מחכמים גדולים כששותין יין שרף תוך הסעודה שמברכין עליו שהכל נהיה בדרך לפי שנהשב כדברים הבאים שלא מחמת הסעודה: נתיי ונשאתי עם רבנו סבוראי דיני נמלה כגון מי שברך ולא היה בדעתו לשותות מלא כוס אחד ונמלה לשותות עוד וכן מי שבא לסעודה ומושיטין לו הרבה פוסות מברך על כל אחד ואחד דנהה נמלה וכן מי שישב בסעודה גדולה ואינו יודע להיכן יגיע הכוס של ברכה כל אחד צריך לברך דמקריא נמלה ורבים מעמי הארץ אין נזהרין דינים הללו וטוב לו לאדם להעלות על לבו כשיברך שיפטר בברכה זו כל מה שישמה באותו סיבה.

ושמעתי אומרים על קצת מחסידים ואנשי מעשה כשמברכין המוציא שדעתו ליפטר בזה מה ששולחין להם מן החוצה וכן קבלתי מי שצריך לשותת בבית המרחץ שמברך ושותה קודם שיפגס לבית המרחץ ודעתו ליפטר גם כן מה ששותה בבית המרחץ וירא שמים יצא ידי כלם ובכל דרכיה רעהו פי יראת ד' טהורה עומדת לעד לפני פסא הכבוד בשלימות ובתמות: וצריך שלא יחסר שום דבר ואומרת מפלוני אני פדי לאשגחא ביה תדירא ולאטובי ליה להוא גברא גם בדין זה נתתי ונשאתי לפני רבותינו פי רבים לא שפיל עצמן לסיפיה לקרות כל הדינין פהוינן ועושין הטפל טפל לגמרי ואין מברכין עליו פלל וירא שמים צריך לצאת ידי כולם.

ונ"ל הרמ"א ז"ל א"ח סי' ת"ב כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על עיקר ופותר את הטפילה בין בברכה שלפניה ובין בברכה של אחריה לא מבעיא אם העיקר מעורב עם הטפל אלא אפילו כל אחד לבדו ואפילו פת שהוא חשוב מהפל אם הוא טפל שאין עיקר הסעודה כגון שאוכל דג מלוח ואוכל פת עמו פדי שלא יזיקנו בגרונו ולא פדי לשבעו ובתורת אכילה מברך על הדג ופותר את הפת כיון שהוא טפל ויש אומרים אם הטפל חביב עליו מברך עליו ואחר כך מברך על העיקר והא דמברך על העיקר ופותר הטפילה היינו שאוכלין יחד או שאוכל העיקר תחילה אבל אם אוכל הטפל תחלה כגון שרוצה לשותת ורוצה לאכול תחלה פדי שלא ישמה אליבא ריקנא או שאכל איזה מאכל למתק השתייה מברך על האוכל תחילה אע"פ שהוא טפל לשתייה אבל אינו מברך עליו רק שהפל הואיל והוא טפל לדבר אחר.

יש קצת דיעות ותשובות בצדו ונימוקו עמהם שפותרין גם אם בירך שהחנינו על זיתים וענבים מכל מקום צריך לברך זמן שנית על תירוש ויצהר וכן על כל מין ומין של פרי בפני עצמו אפילו הן מין אחד אלא שהן חלוקין בשמיהו כגון קירש"ן וויינקס"ל אמר"ל פיוצא בהן: היו לפניו פירות שמברכין עליהם בורא פרי העץ ופירות שמברכין עליהם בורא פרי האדמה ומינים שמברכין עליהם שהפל מברך תחלה בורא פרי העץ.

ואחר כך בורא פרי האדמה ואחר כך שהפל נהיה בדברו ואם הוא מסופק בברכה שהוא מברך מברך שהפל נהיה בדברו שעל הפל שמברך שהפל נהיה בדברו יצא לפי שהיא ברכה שפוללת כל המין ואם מסופק בברכת הפירות אם היא בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה מברך בורא פרי האדמה שבכלל זה גם כן בורא פרי העץ אבל אם הוא מסופק בברכה אחרונה לא יאכל מאותו דבר אלא בתוך הסעודה שאז ברפת המזון פותרת: היו לפניו שתי מיני פירות אילן כגון תפוחים ואגסים וכיוצא בזה ורוצה לאכול שניהן מברך על החביב ופותר את השני ואם אחד מן הפירות מתמשת המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל שהם זיתים תמרים גפן תאנה רמון מברך על אחד מאלו תמשה מינים אף על פי שהאחד חביב עליו ביותר וכל הקודם לארץ מוקדם לברכה.

שכח והכניס לפיו דבר מה בלא ברכה אם הן משקין בולעם ומברך עליהם לבסוף ואם הם פירות שאם יצאו מפיו ומאסו כגון תותים וענבים מסלקן לצד אחד ומברך ואחר כך בולעם ואם אינן נמאסים פולטן עד שיברך ואחר כך אוכלן.

בירך בורא פרי הגפן על היין ואחר כך הביאו לפניו דבר שמברכין לאחריו בורא נפשות רבות צריך לברך גם כן בורא נפשות רבות לצרוף ברפת על הגפן ועל פרי הגפן שמברך

אחר היינו וכן אם אכל בשר ושתה יין מברך לבסוף על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו וכן הדין בשאר דברים שאוכל או שותה כגון שאכל תאנים ושתה יין ואוכל דבר שברכתו מיני מזונות מברך לאחריהן על המחיה ועל הכלכלה על העץ ועל פרי העץ ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה וכו' עד נודה לה על הארץ ועל המחיה ועל הפירות ועל הגפן ועל פרי הגפן ברוך אתה ד' על הארץ ועל המחיה ועל הפירות ועל הגפן ועל פרי הגפן.

קנה כלים שמשמשין בהם הוא ובני ביתו מברך הטוב והמטיב: אם נתנו לו כלים או תכשיטים או בגדים במתנה מברך הטוב והמטיב שיש טובה לנותן ולמקבל. על דבר שאינו חשוב כל כך כגון חלוק או מנעלים וכיוצא בהן אין לברך עליהן ואין אדם עושה עצמו עני לברך כזה וכיוצא בזה.

הרואה חכמי ישראל אומר ברוך אתה ה' שחלק מתכמתו ליראיו. הרואה חכמי האומות שחכמים באיזה מחקמת העולם אומר: ברוך וך אתה ד' שנתן מחכמתו כמתו ל לבשר ודם: ואומר גבי חכמי ישראל "שחלק" פי מי שיש לו חלק יוכל להתפשט פאשר ירצה כמו צנור המתפשט אבל גבי אומות העולם להבדיל מה שנתן נתן ושוב תלושה ופסוקה: הרואה חבירו אחר שלושים יום ושמח בראייתו מברך שהחנינו ואחר י"ב חדש מברך מחי' המתים לפי שהמת אחר י"ב חדש נשפח מן הלב אבל אם לא ראהו מעולם אף על פי ששמח בראייתו אינו מברך הרואה בריות משונות משאר בני אדם וכן הפיל והקוף מברך ב"א ד' אלהינו מלך העולם משנה הבריות ואם אין השינוי ממעי אמו אלא שנוהג בהם אחר כך מברך דין אמת הרואה אילנות טובות ובריות נאות אפילו גוי או בהמה אומר בא"י אלהינו הינו מלך העולם שפכה לו בעולם ואינו מברך עליהן אלא בפעם הראשונה ולא יותר אלא אם פן רואים אחרים שנאים ביותר הרואה החבירו לאחר שנתרפא מחליו יאמר ברוך ה' ר ח מנא דיהבך לן ולא יהבך לעפרא.

הינצא בימי ניסן ורואה אילנות המוציאין פרחים אומר: ברוך אתה ה' אלהינו הינו מלך העולם שלא חסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות לנות טובות ליהנות בהם בני אדם ואינו מברך אלא פעם אחת בכל שנה קודם שיגדלו הפירות ולא יברך אחר כך כלל, הזהיר בזה עליו נאמר ראה ריח בני פריח שנה אשר ברכו ה' ויתן לה וגו' על הזיקים והוא כמין כפב היורה כחץ באורך השמים ממקום למקום ונמשך אורו פשכט, ועל רעדת הארץ ועל הברקים ועל הרעמים ועל רוחות שנשבו בזעף על כל א' מאלה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית אשית ואם ירצה יאמר: בא"י אלהינו הינו מלך העולם שפחו וגבורתו מלא עולם.

כל זמן שלא נתפזרו העבים נפטר בברכה אחת נתפזרו בין ברק לברק בין רעם לרעם צריך לחזור ולברך. על ימים ונהרות הרים וגבעות מדברות אומר: בא"י אמ"ה עושה מעשה בראשית ועל הים הגדול שהוא ים שעוברים בו לארץ ישראל א"י והלמצרים אומר בא"י אלהינו מלך העולם עושה הים הגדול הרואה קשת אומר: בא"י אלהינו הינו מלך העולם זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו.

פירוש זוכר הברית ואינו מאבד הרשעים, נאמן בבריתו וקיים במאמרו אפילו לא היה הברית היה קיים לעולם במאמרו בדבור בעלמא שאמר ולא היה מבול לשחת הארץ.

לא תפלל אדם על מה שעבר אלא על העתיד לבא לפיכך אם הייתה אשתו מעופרת אם הוא לאחר מ' יום לעיבורה לא יאמר יהי רצון שתלד אשתי זכר לפי שאחר מ' יום כבר הוא נפר מה יהי הטפה אבל יוכל להתפלל אפילו לאחר מ' יום שיהא זה הנוול ורעא ח' וקיימא עוסק בתורה ומצות ומעשים טובים.

הנכנס לכרה יאמר יהי רצון מלפניך ד' אלהי שתכניסני לכרה הזה בשלום. נכנס בשלום אומר: מודה אני לפניך ד' אלהי שהכנסתני לכרה הזה בשלום.

בקש לצאת אומר: י"ר מל מלפניך ד' אלהי שתוציאני מכרה הזה לשלום. יצא בשלום אומר: מודה אני לפניך ד' אלהי שהוצאתני מכרה הזה בשלום וכשם שהוצאתני בשלום כן תוליכני לשלום וכו' ברוך אתה ד' שומע תפלה, וכל המרבה לספר ביציאתו לדור הרי זה משובח ובספר לקט שכתה ופאה פתבתי ארנפות וקצרות מעין זה.

הנכנס למרחץ אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום ותצילני מהאור הזה וכיוצא בהן לעתיד לבא. יצא בשלום אומר: מודה אני לפניך ד' אלהי שהצלתני מהאור הזה.

הנכנס להקיו דם אומר. יהי רצון מלפניך שיהא לי זה לרפואה פי רופא חנם אתה. לאחר שחקו יאמר: ברוך רופא חולי. לעולם? הא אדם רגיל לומר מה דעביד רחמנא לטב הוא דעבד.

דיני טבילת פלים. היא ברכה מצויה וראויה בכל עדן וזמן, וראוי לפרש בלשון צח הלכותיה.

הטובל פלי אחד יברך: ברוך ד' אלהינו מלך העולם על טבילת פלי. ואם הוא מטביל ב' או ג' ביחד יאמר על טבילת פלים.

ואין צריך טבילה אלא לכל מיני מתכות שהם צרכי סעודה לכל דבר מה שבעולם השייך לסעודה וכן פלי זכוכית או פלים המצופים באבר. פתב המרדכי מאני דקוניא הורה הר"ר פריז הלכה למעשה להטבילם בלא ברכה אבל טבילה ליכא מאן דפליג דבעי ל"ש חדשים ל"ש ישנים צריך להטבילם במקנה או מעין של מ' סאה ולכל הדעות צריך טבילה בלא ברכה אפילו לדעת הסמ"ק שהוא דעת המקיל שבכולם, ובהיותי בק"ק קראקא עיר ואם בישראל נתתי ונשאתי עם הגאונים זצ"ל מעין דין זה וכן כל דבר שמסופק אם צריך טבילה אם לאו? זהו לטבול עם שאר פלים שמחויבות בטבילה כגון ספין של שחיטה וספין שמפשיטין בו העור וספין שמנקרין בו הבשר וכו' ג נכון וראוי לטבול עם שאר פלים שצריכים טבילה דהא מכשירי אוקל נפש הו.

וצריך שיהא ידיו רפויין בשעה שטובל הפלים שאם מהדקו ביזו הנה חציצה וטוב למי שטובל הפלים שילחלח ידו היטב במים של מי מקנה ואז אין לחוש לחציצה. אין מאמינים לקטן על טבילת פלים ויהדר כל אדם לעשות המצוה בעצמו כפי אחת עשרה דברים מי ששכח ולא הטביל פלי מע"ש או מעי"ט טוב שיתנו לגוי במתנה ואחר כך ישאלהו ממנו ומותר להשתמש בו וירא שמים ידקדק במעשיו שיהא הפל מתוקו וטוב ויפה קודם ערב שבת וקודם ערב יום טוב.

כתב רבינו ישע'י האחרון בשם שלטי הגבורים באלפסי סביב המרדכי ריש פ' במה מדליקין והועתק בשם מהר"ם ז"ל כי אפה תאיר גרי וד' גייה חשפי כשאדם עוסק בתורה לשמה הקדוש ברוך הוא מגיה חשכו שאין בא לידו עון ואינו מורה בתורה שלא פהלקה ולכה אמר הפתוב להגות לשון נוגה כשהקדוש ברוך הוא רואה שלבו של אדם לש"ש שאין בלבו לדעת עונמה של הלקה מגיה דבריו שלא יצא מפיו הוראה שלא פהלקה וגדול תלמוד תורה יותר מקיום מצוה שמצוה אינה מגינה אלא לשעתה שעוסק בה והתורה מגינה עליו אפילו בשעה שאין עוסק בה לפי שמתוכה עושה המצוה כדת ומאד יש להזהר אפילו במצות דרבנן ומי שאין נזהר לא די שאין מקנים המצוה אלא שמברך ברכה לבטלה כמו שמניח תפלין למטה מצמיחת שערות במצחו וכן הקשר שלא ניח למטה מצמיחת שערות על הצנאר ואם עושה פן לא די שלא קנים המצוה אלא שמברך ברכה לבטלה ואין העולם נזהרין בזה וכהנה רבות ובאתי בקצרה וכן מן הראוי לחלוץ התפלין כשאמר בסדר קדושה יהי רצון מלפניך ד' אלהינו ואלהי אבותינו שנשמך חקיך וכו' כדי לצאת גם פן דעת בני מערבא שהם מברכין לשמך חקיך כשחולצין התפלין ושומר מצוה לא ידע דבר רע ותמים תהי' עם ד' אלקיך והוא יישר ארחותיך ואמנה לאלהי אבי שכל רואה לוח המפתח, והמבטיח הנה יישירו בעיניו ויחזק במעוזו ושלום יעשה לי כי דעתו לשם שמים השם יודע וישאל יודע והפוח פיו פהלקה עליו תבא ברכה והפוער פיו לבלי חוק חק לישאל הוא ומשפט לאלהי יעקב.

מי שקנה טלית ועשה בו ציצית מברך שהחנינו דלא גרע מפלים חדשים ואם לא ברה בשעת עשייה מברך בשעת עטוף ראשון וככה סדר עשיית הציצית יקח ד' חוטים מצד זה וד' חוטים מצד זה ויקשור שני פעמים זה על זה ויהא חוט אחד ארוך יותר משאר חוטין ויהא החוט הארוך לצד ימין שנוח לעשות הפריכה ויקח אותו חוט הארוך ויכרוך סביב השבעה ז' פריכות וחוזר וקושר שני פעמים זה על זה וזה וחוזר וכורף ט' פריכות וחוזר וקושר ב' פעמים וכורף י"א פעמים וחוזר וקושר ב' קשרים וכורף י"ג פעמים וחוזר וקושר ב' פעמים ויהא ה' קשרים פפולים וביניהם ד' אוירים מלאים פריכות ויהא באופן שיהא הקשרים והפריכה ד' גודלים והענף שמנה גודלים ואם האריך הציצית יותר יראה ויבין ששלישיתו יהא גדול וב' חלקים ענף טוב לדקדק לתלות הציצית לארוך הטלית.

קטן היודע להתעטף אביו צריך ליקח לו ציצית ולחנכו ומברך וצריך להזהירו שיהא ב' ציציות לפניו וב' לאחוריו וגם ילמדו היאך יאחוז הציצית בשעת ק"ש בידו. קבלתי שיש לאחוז הציצית ביד שמאלית בין קמיצה לזרת.

לפי מה שנוהגין בעת הזאת זרע קדש בכרם יודעי העתים לומדי תורה שאפילו נערים קטנים רגילים בציצית יזהרו לבדוק הציצית קודם שבת דלא לייטא מזה קולא שהיוצא בשבת בטלית שאינה מצויינת פהלקתה בהלקתה חייב חטאת ויראה ויבין בפקר כשעוטף עצמו בטליתו להפריד הציצית פירוד גמור זה מזה ואותן שיש להם ארבע כנפות יעשה בתבנית שלא יהא קטן מהכיל כמ"ש בעל תרומות הדשן תנאר טלית קטן בסימן מ"ה ע"ש.

וְרֵאִיתִי מִחֻמֵּי גְדוּלַּיִם חֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה שְׂבוּדָקִין הַצִּיצִית אַחַר זְמַן מִצְוַת קוֹדֶם יְצִיאַת ב"ה וְטַעֲמֵן שְׂדַעְתָּן : גּוֹמֵר צוֹת חוֹבַת מָנָא הוּא וְאֶפְּלוּ הַמְּנֻחָה בְּקוֹנְפֶסָא חֲזִיב בְּצִיצִית וְשִׁמְעֵתִי גַם כֵּן הִטַּעַם ע"ד דְּכַתִּיב הַמוֹצֵיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא וְעַל כָּלֵם אֲנִי קוֹרָא וְעַמָּה כָּלֵם צְדִיקִים וְאֲשָׁרֵי מִי שְׂדַעְתָּן לִש"ש וְכֵן קִבְּלֵתִי מִרְבוּתִי נוֹחֵי נֶפֶשׁ ז"ל שֵׁישׁ לוֹמֵר אֵל אֲרָף אֶפְיָם בְּעַמִּידָה לְפִי שֶׁהוּא כָמוֹ וְיָדוּי בָּמָה שְׂאוֹמֵר חֲטָאֵנוּ לָךְ אֲדוֹן וְכו' וְצָרִיף עַמִּידָה וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג אַחֲרֵיהֶן: אִם פֶּשֶׁט טְלִיתוֹ אֶפְּלוּ הִיָּה בְּדַעְתִּי לְחִזּוֹר וְלִהְתַּעֲטֹף בּוֹ מִיָּד צָרִיף לְבָרָף פְּשִׁיחִזּוֹר וְיִתְעַטֵּף בּוֹ אִם לֹא שְׁנֹשְׂאָר עָלָיו טְלִית קָטָן אֲזַי אִינוּ חוֹזֵר וּמְבָרָף פְּשִׁיחִזּוֹר לְחִזּוֹר וְלִהְתַּעֲטֵף בּוֹ וְכֵן הִדִּין בְּתַפְּלִינֵי אֶפְּלוּ פֶּשֶׁטָן כָּמָה וְכָמָה פְּעָמִים צָרִיף לְחִזּוֹר וּלְבָרָף פְּשִׁיחִזּוֹר וְלוֹבֵשׁ אוֹ עוֹטֵף וְכֵן אִם נִפְלָה טְלִיתוֹ כְּנֻלָּה שְׁלֹא בְּמַתְכוּנֵי פְּשִׁיחִזּוֹר וּמִתְעַטֵּף צָרִיף לְבָרָף וְאֶפְשָׁר גַּבִּי חֲנוּת שֶׁל בְּשֵׁם אֵין צָרִיף לְחִזּוֹר וּלְבָרָף פְּשִׁיחִזּוֹר לְחִזּוֹר מִשּׁוּם דְּלֹא עֵבֵיד מַעֲשֵׂה אֲבָל זֶה עֵבֵיד מַעֲשֵׂה שְׂפִשֶׁט טְלִיתוֹ וְחִזּוֹר וּמִתְעַטֵּפוּ עַל כֵּן צָרִיף לְחִזּוֹר וּלְבָרָף.

אַחַר חַג הַפֶּסַח וְאַחַר חַג הַסֻּכּוֹת כְּשֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹן תַּחֲנוּן וְכִשְׁאֲנִי אוֹמֵר חֲטָאֵתִי לְפָנֶיךָ בְּאוֹתוֹ פַּעַם אֲנִי מְקַבֵּל עָלַי תַּעֲנִית בַּה"ב לְכַפֵּר עַל כָּל חֲטָא וְנִפְשָׁע. כָּתַב הַחֲסִיד וְהַשֵּׁלֶם רַבִּי יוֹנָה גִירוֹנְדִי לְפָחוֹת מִי שְׂכוֹתַב אִיגָרַת שֵׁישְׁרֻטֵט מַד' צְדָדִין וְכֵזָה יוֹצֵא אִם כּוֹתֵב פְּסוּק בְּלִי שִׁירְטוּט וּבְקַל יוּכַל אָדָם לִזְהַר בְּזָה הֵלֵא מְצַעַר הִיא וְתַחֲזִי בָּהּ נִפְשִׁי.

מְצִינוּ בַב"ר בְּשֵׁם רַבִּי מְאִיר עוֹשֶׂה אָדָם מְצִנָּה אַחַת נוֹתְנִין לוֹ מִלֶּאָף א' ב' מְצִוֹת נוֹתְנִין לוֹ ב' מִלֶּאָכִים וְכֵן לְכָל מְצִנָּה וּמְצִנָּה שְׁעוֹשֶׂה נוֹתֵן לוֹ מִלֶּאָף מִיְחֻד לְאוֹתָהּ מְצִנָּה דְּכַתִּיב כִּי מִלֶּאָכִיו יִצְנָה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ לְכֵן בְּנֵי וְלִבֵּי דַע אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעַבְדְּהוּ וְדַע מַה לַעֲשׂוֹת וּכְלָל הָעוֹלָה וּמִפְתַּח זֶה תִּקַּח בִּידֶךָ מִן אוֹצֵר כְּמוֹ גִּזְזֵי מֶלֶךְ עוֹלָם וּבְכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ אַף עַל פִּי שְׂאִסוֹר לְאָדָם לִיְהִנּוֹת מִן עַה"ז בְּלֹא בְּרָכָה לֹא יֵאמֵר אַחַר שְׂבִינְךָ כְּבָר הַוֵּמֵר הַגָּדֵר עֲדִינֵן לֹא הִגַּעַת לְמַלְכוּת כִּי אִם אֲשֶׁר הִמְלִיךְ חַפֵּץ בּוֹ וְנִקְרָא בְּשֵׁם כִּי הִנֵּה מִלֶּאָף ד' חוֹנָה סְבִיב לִירְאָיו וְדַע אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעַבְדְּהוּ וְלֹא יֵהָא מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְהִנָּאֵת עֲצָמָךְ אֲלֵא כְּדֵי שִׁיבְרִיא הָאָדָם אֵת גּוּפוֹ וְתַמְלִית חֻשְׁקוֹ וְהַנְרָצָה בּוֹ לְעַבְדוֹ אֵת בּוֹרְאוֹ יִתְב' וְיִתְעַלָּה כִּי מִי שְׂאִין בְּתַמְלִית הַבְּרִיאָה חֲלִילָה אֵין יְכוּל לְעַבְדוֹ אֵת בּוֹרְאוֹ כְּאֵלוֹ הוּא בְּרִיא וְכָל מַעֲשָׂיו הֵן בְּאִכְלָה וּבִשְׂתִיָּה וְכֵן בְּשִׁנְיָה וּבְכָל דְּבָר שְׂבַעוֹלָם יֵהָא לְשֵׁם שְׂמִים וְאֶפְּלוּ בְּעִשְׂוֹת הַמְצִנָּה לֹא יַעֲשֶׂה הַמְצִנָּה בְּעִרְאֵי אֲלֵא יְכוּנִין בְּדַעְתּוֹ שְׁעוֹשֶׂה מֵאֲהָבָה מְצִנָּת הַש"י וְיִתְעַלָּה וְאֲזִי יִזְפָּה בְּכַפְלִים שְׂכָר שְׁעוֹשֶׂה מֵאֲהָבָה וּשְׂכָר עֲשִׂוֹת הַמְצִנָּה וְיִשְׁמַח בְּעִשְׂוֹת הַמְצִנָּה וְיַעֲשֶׂנָה בְּפוֹעַל וּבְכּוֹנֵנָה וּבְאֲהָבָה רַבָּה וְע"ז אָמְרוּ חַז"ל בְּמַס' אָבוֹת שְׂכָר מְצִנָּה מְצִנָּה ר"ל מַה שְׁעוֹשֶׂה הַמְצִנָּה בְּעִצְמָהּ גַּם מַה שְׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ מֵאֲהָבָה וְכֵן אִם ח"ו יִסּוּרִין בָּאִים עָלָיו יִקְבֹּל מֵאֲהָבָה וְיִשִּׁים אֵל לְבוֹ שִׁיְהִי כְּפָרָה עַל עֲוֹנוֹתָיו כִּי אֵת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ד' יוֹכִיחַ בְּסִפָּר לְקַט שְׂכַחָה וּפְאָה הָאֲרַכְתִּי בִּיּוֹמֵר וְכֵאֵן הַמְצַע קִצְרָה מֵהַשְׁתַּרְע וְכָל הַמוֹסִיף גּוֹרַע כִּי רַבִּים קָמִים עָלַי וְאֲנִי בַד' אֲבַטָּח.

כְּמוֹ שְׂצָרִיף לִיְזַהַר בְּמִילֵי דְבְּרָכוֹת צָרִיף לִיְזַהַר גַּם כֵּן בְּמִילֵי דְנִזְיָקִין לְהִסִּיר כָּל מַחְשְׁבָה רַעָה וְזָרָה שְׁלֹא יִזִּיק לְנַפְשׁוֹ וְכֵן לֹא יִגְדֵל בְּבֵיתוֹ כְּלָב רַע וְסוּלָם רַעוּע וְכָל דְּבָר הַמְזִיק לְגוּף אֲלֵא יִסִּיר מֵעָלָיו יִצָּר הָרַע וְיֵהָא לוֹ סוּלָם טוֹבָה לַעֲשׂוֹת הַטּוֹבוֹת עַבְדוֹ אֵת ד' בְּשִׁמְחָה וְגִילוֹ בְּרַעְדָּה טוֹב לְלַכֵּת אֵל בֵּית הָאָבָל וְהַחֲזִי יִתֵּן אֵל לְבוֹ וְנִעְלָם מִמֶּנִּי הִלְכָה לָמָּה זֶה וְעַל

מה זה בארצות האלו אין נזקרון בברכת האבלים וזה נוסקא הידוע: ברוך אתה ד' אלהינו
מלך העולם האל אבינו מלפנו בוראנו גואלינו קדושינו קדוש יעקב המלך החי והטוב
והמטיב אל אמת דיין אמת שופט בצדק ל לוקח נפשות במשפט שפט שליט ליש בעולמו
לעשות בו ברצונו פי כל דרכיו משפט ואנחנו עמו ועבדיו ובכל אנחנו חייבים
להודות ולברכו גודר פרוצות ישראל אל הוא יגדור גדוד פרוצה הזאת מעלינו ומעל אכל
זה לחיים ולשלום הרחמן הוא ימלך עלינו ל לעולם ועד ומי שגזרה ומקנים המצות
והולך בקו הישר עליו נאמר שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב שבעשות
המצוה נתרבה השמחה לכה משמחין בשפחות וימים טובים ביותר דאיכא שמחת גוף
ונפש חציו לד' וחציו לכם לכה נקרא חג הסוכות חג האסיף שיש בו בחדש הזה ריבוי
מצות ולכה כתוב גם פן בחג הסוכות בפרשת ראה ב' פעמים שמחה יותר מבשאר חגים
ע"ש רבוי המצות שאדם משמח בעשייתו וצריך לתת טעם מה שבעי"ט אין נופלין
בתחנון ובע"ש נופלים.

משום דבי"ט פתיב שמחה מה שלא נכתב בשבת אי נמי כדי שדעו הכל שהיא י"ט ויתקנו
מע"ט דבר שאינו מפיג טעמו ובשבת הכל אסור לכה אומרים בע"ש תחנה ובעי"ט אין
אומרים. נפשי חשקה בתורה ומאד פלטה ונכספה נפשי להביא מאמר ר' שמעון בן יוחאי
מספר הזוהר פרושת ויקהל להזהיר גדולים על הקטנים ולהיות גלוי וידוע לכל פי
הנסתרות לד' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו ושומר נפשו יוצל וז"ל אמר ר' שמעון
האלהים רנבא דעלמא לא מייתו עד דלא מטא זמנייהו בר דלא ידע לאסתמרא גרמייהו
וכו' והתכלית הדבר שלא יתחזו איש עם אשה בשעת הוצאת המת עד שייחזרו לביתו
ולא יזהר בהיא ארחה דנשי קיימין ובגין דבני נשי לא ידעין ולא מסתפלין דא רנבא
דעלמא אהדרו בדינא ואסתלקו עד דלא מטא זמנייהו א"ל ר' אלעזר אי הכי טב ליה לבר
נש דלא יינף למיתה א"ל לא דהא בר נש דאסתמר בהאי גוונא אתחזא לארפא ליומן
וכ"ש לעלמא דאתי וסוף המאמר לכה כתוב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל האנשים
לבד לשמור מן המלאך המות שפצוי ביני נשי והצרכתי לקצר במקום שיש להאריך
וראוי להאריך רק באתי בהעראה מועטת פמזפיר וכמזהיר ודי לעם קודש בהעראה
מועטת ולחכימא ברמיזא וחקם לב יוסיף לקח וכח לעיין ביותר ולבא אל הקודש תכלית
ותמצית ושב ורפא לו.

איתא בפרקי רבי אליעזר וז"ל: פרק ד' דף ה' ע"א ארבע פתות של מלאכי השרת מקלסין
לפני הקדוש ברוך הוא מחנה ראשונה מיכאל מימינו מחנה שנייה של גבריאל על שמאלו
מחנה שלישית של אוריאל מלפניו מחנה רביעית של רפאל מלאחריו ושכינתו של
הקדוש ברוך הוא באמצע והוא יושב על פסא רם ונשא וקסא גבוה ותלוי למעלה באויר.

עד פאן לשונו ומעין תפלה זו תפלל האדם בכל עת בלכתו בדרך בשכבה ובקומה
בצירוף מה שאמר רבי עקיבא פל האומר שלשה פסוקים שלשה פעמים בכל יום מןבטח
לו שאין נזוק כל אותו היום, ד' צבאות באות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה ד' צבאות
אשרי אדם בנטח בה, ד' הושיעה המלך יענינו ביום קראינו ר"ת יעקב מאן דעני לאבות
יענה ויאזין גם פן לתפלת בנים וכן אמרינו בירושלמי דברכות אמר רבי יוחנן לעולם
לא יהא פסוק זה זז מפיך ד' צבאות עמנו וגו' רבי אבא אמר אשרי אדם בנטח בה וגו'

וקצת מן התכמים והחסידים מנהגם לומר בכל עת ורגע פשהם במקום טהור ונקי לד' הישועה על עמך ברכתך סלה ד' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה ד' צבאות אשרי אדם בן טח בך ד' הושיעה המלך יעננו ביום קראינו ענינו ד' ענינו רפאינו ד' רפאינו אל נא רפאינו נא אגא ד' הושיעה נא אגא ד' הצליחה נא ענינו ביום קראינו בשכל"ו ופירוש לד' הישועה מד' כוננו מצעדי גבר ובכל עת ורגע הוא מגן ומושיע לכל אדם ואין בעל הנס מפיר בנסו ולקח תכלית האנושית לברך ולהלל השם ותברך בכל עת ותמיד תהלתו בפי הן מצד העבר וההנה והעתיד ברוך הוא ברוך שמו לעדי עד.

וגם בלילה קודם שהולך לישן טוב וישר ליתן ידיו על המזוזה ויאמר פאלה וטוב לשמרו מפל רע ומחלומות רעים. וזהר האדם שלא ילך בגילוי ראש בלילה כמו ביום והחכם עיניו בראשו ר"ל השכינה שהוא למעלה מראשו והכסיל בחשף הולך ואין משים לבו לזה וכיוצא בזה.

מן הראוי אפילו בעת הזאת לכל המברך ברכת המזון ליטול ידיו מקודם הן על פי הקבלה דמיתה רעה נטלה האי ונהמא דידיים במים אחרונים ובדא איתפרש מיניה ולא מקטרג וכו' ולפי האמת שאי אפשר שלא יגע במקומות המכוסים או יתחבב ראשו תוך הסעודה וצריך נטילה מדת חסידות ונלמדת ונדרשת לרבים ושורת הדין נותן כל מה שמביאין לפני האדם שיש לו ריח טוב ונחמד למראה וטוב למאכל צריך ליתן ממנו לכל המסובין ואפילו לשמש הסעודה.

נתבקשנו להודיע בין ערך תפלה כי אינו דומה מי שיודע לכוין התפלה פראוי שמפיק ברכהוון מאתר דמתשבה ונפקין מפל גיזעין ומפל שרשין באורח משור כדקא יאות עד דמתברכין עילאין ותתאין ושמא עלאי קדישא מתברך על ידיהין וקרוב להם בכל אשר יקראו לשמוע אל רנתם ואל תפלתם בכל עת צרה וצוקה מה שאין פן באותן שאין יודעין לכוין אע"פ שמתפללין בכוונה ורבים מעדת קדש עומדין בעת תפלתן פקורא איגרת בעלמא וכל שפן פשלומדן בהתורה הקדושה שאין דעתן בשעת הלמוד לשום שבח להשם ית' ויתעלה ובכל דרכי דעיהו וכתוב גם פן שויתי ד' לנגדי תמיד, שאפילו בשעת הלמוד יאמץ פיו ולשונו ויעלה על לבו לשבח השם ותברך וגבורותיו כמו בשעה התפלה, והנה עתה ענו הקטורת עולה רב עד פי חדל לספור כי אין מספר כי הפל בכתב ה' השפיל במנין ובמשקל פארשו פירשו זקנינו דורשי רשומות בפרט בענין תפלת י"ח נמצא על פי הקבלה שלכל אות ואת בתפלת י"ח יש מלאך מיוחד לאותו אות ואם חסר אות אחת נמצא אותו מלאך נדחה ועומד החוצה ולקח טוב וישר לומר תפלת י"ח וכן ק"ש מתוך הספר שלא יחסר אות אחת ונמצא חסר מרמ"ח אותיות שבק"ש שהם פנגד רמ"ח אברים שבאדם וכהנה רבות שצריך אריכות רב מה שישים האדם על לבו בקר וערב וצדקרים.

בשחרית יכוין האדם פאלו הולך לב"ה של אברהם אבינו שתקן תפלת שחרית, במנחה יכוין האדם פאלו הולך לב"ה של יצחק שתקן תפלת מנחה בערבית יכוין האדם פאלו הולך לב"ה של יעקב שתקן תפלת ערבית, ובכל יומא דחול מלאך אמת לקבליה לקבל תפלתו של אדם וישם אליו לבו ומחשבתו ורוחו ונשמתו אליו יאסוף ואל ידבר שיחה בטילה בבית הפנסת וישים אזניו כאפרכסת לשמוע אל הרנה ואל התפלה ולענות אמן

כְּרֵאוֹי בְּכָל פֶּחֹו שֶׁל אָדָם כִּי צָרִיךְ לְכוּיֵן אֵיזָה אָמֵן מְשֻׁמֵשׁ בְּלִשׁוֹן אֲמִנָה אוּ בְלִשׁוֹן שְׁבוּעָה, אוּ בְלִשׁוֹן קְבֻלַּת דְּבָרִים וְלֹא יַעֲנֶה אָמֵן חֲטוּפָה וְלֹא אָמֵן קְטוּפָה וְלֹא אָמֵן יְתוּמָה וְכוּ'.

בְּבִרְכַת פְּהִינִים לֹא יַעֲנֶה אָמֵן כְּשֹׁמֵעַ מִפִּי הַש"ץ אֲלֵא בְּזִמְנֵי שֶׁהַפְּהִינִים עוֹלִין לְדוּכּוֹן, פִּירֵשׁ"י בְּמִסְכַּת תְּעֵנִית (דף כ"ט ע"א) שֶׁהַפְּהִינִים עוֹמְדִים עֲלֵי נִקְרָא דוּכּוֹן (ע"ש וְנִרְאָה לְהַמְעַתִּיק לְעֵינָיו בְּתַרְגוּם שִׁיר הַשִּׁירִים ג' ז') וְאִז עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אָמֵן וְזֶהוּ הָעוֹנֶה אָמֵן בְּכָל פֶּחֹו קוֹרְעִין לוֹ גִּזְרֵי דִינּוֹ רָצָה לוֹמַר בְּכָל פֶּחֹו שֶׁל אָמֵן אָדָם כִּיזָה נִכְנָס לְפָנָי וְלְפָנָי תוֹךְ חֲצַר הַפְּנִימִי וּבִסְפֹר הַזֶּהר פְּרִשְׁת וְיִלְךָ דף ק"ל ע"ב מְפֹרָשׁ שֶׁכֵּר הָעוֹנֶה אָמֵן וְהִיאָה הַפְּרוּז יוֹצֵא פֶתְחוֹ שְׁעָרִים וְיָבֵא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֲמִנוֹת כְּמוֹ שֶׁהוּא הָיָה יוֹשֵׁב וּמְצַפֶּה מְתֵי יְגִמְרוּר הַחַזֵן הַבְּרָכָה לְעֵנֹת אַחֲרֵיהֶם אָמֵן כֵּן פּוֹתְחִין לוֹ גַם כֵּן שְׁעָרֵי רַקִּיעַ וְשְׁעָרֵי גֶן עֵדֶן וְכוּ' וְגִדּוֹל שֶׁכֵּר הָעוֹנֶה אָמֵן בְּעֵלְמָא הִדִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתָּא וְטוֹב לְעֵנֹת אָמֵן גַּם כֵּן בְּכָל פֶּחֹו מִמֶּשׁ כְּדֵי שִׁישְׁמְעוּ הַשׁוֹמְעִין וְאֵל יִסִּיחוּ דַעְתָּן מִלְעֵנֹת אָמֵן כְּעֵין מְנִיף בְּסִדּוֹר כִּי צָרִיךְ לַעֲתֵת הַזֹּאת הַתְּעוֹרְרָתָ בְּיוֹתֵר וְחִדְלוּ לְכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ לְדַבֵּר בְּב"ה וְכָל הַמְתַחִיל לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ הוּא עוֹבֵר עַל לְאוֹ לְפָנָי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשׁוֹל.

וְהִנֵּה תְּשׁוּבָתָהּ בְּצַדִּיק מְאֹמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כָּל יְמֵי גְדֻלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים וְלֹא מְצֵאתִי לְגוֹף טוֹב אֲלֵא שְׁתִּיקָה וְז"ל סֶפֶר הַזִּנְהָר פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית דָּף י"ב בְּרִישׁ עֲמוּד ג' מֵאֵן דְּאֲשַׁתְּעִי בְּבִי כְּנִישְׁתָּא וְנִי לִיָּה דְאַחְזָא פְּרוּדָא וְנִי לִי דְגָרַע מִהַמְנוּתִי וְנִי לִיָּה דְלִית לִיָּה חוּלְקָא בְּאֵלֵי יִשְׂרָאֵל דְאַתְחִזִּי דְלִית לִיָּה אֲלֵהָא וְלֹא אֲשַׁתְּכַח תִּמְן וְאַתְנַהֵג קִלְנָא בְּתַקִּיפָא עֵילְאָה עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ וְשִׁים עַל לְבָבָה מַה עֲלִית בְּיָדָהּ כְּשֶׁתְּדַבֵּר דְבָר עִם חֲבִירֵיהּ הַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיָהּ וְאִיָּה צִלְלַת בְּמִים אֲדִירִים וְהַעֲלוֹת חֲרָס בְּמַה שֶׁתְּדַבֵּר עַל לֵב בְּשֶׁר וְדָם בְּעַסְקֵי חַיִּי שְׁעָה וְתַנִּיחַ עִמָּקִי עַה"ב הִלֵּא טוֹב נִהְרוֹת גֶּן עֵדֶן וְחִבּוּרַת אַבוֹת הָעוֹלָם וְנִבְיָאִים וּמְלָכִים וְשָׂאֵר צַדִּיקִים וְקִדּוּשֵׁי עוֹלָם הַנִּכְנָסִים לְפָנָי וְלְפָנָי וְעֲטְרוֹתֵיהֶן שֶׁל מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים שְׁעוֹשִׂים בְּזֶה הָעוֹלָם בְּרֵאשִׁית לְכֵן בְּנִי וְלִבִּי הוֹי מִמַּעַט בְּעַסְק בְּנֵי אָדָם וְחִבּוּרַתֵן הַמְבֻטְלִין מִתּוֹרָה וּמִמִּצְוֹת וּמִתְנָאִים בְּשֶׁלְטוֹנֹת וּבְתַעֲנוּגֵי עַה"ז אֵל תִּתְּאוּהָ לְשִׁלְחָנָם כִּי שִׁלְחָנָהּ גְּדוֹל מְשִׁלְחָנָם בְּאֵרֵי ד' וְאֵל תַּעֲמֹד הַחוּצָה וּמְצִיָּדָה לֹא יִבְצֹר שְׁתֵּאמֵר אֲנִכִּי פְּנִיתִי הַבַּיִת כָּל דְבָר טָמֵא וּבִלְתִּי טְהוֹר וְנָקִי יִהְיֶה לְבֵיתִי שְׁנֵה תְּמִימָה מִרֵּאשִׁית הַשְּׁנָה עַד אַחֲרֵית הַשְּׁנָה וְאֵל תְּהֵא צַדִּיק הַרְבֵּה אֲלֵא תְּמִיד וְתִדִּיר בְּלִתִּי הַפֶּסֶק כִּי לְכָהּ נּוֹצַרְתָּ וְאֲשַׁרִּיךְ וְטוֹב לָךְ בַּעוּה"ז וּבַעוּה"ב וַיְכּוּיֵן אָדָם לְפָחוֹת בְּתַפְלָתוֹ שֶׁמִּתְפַּלֵּל לְפָנָי מְלָךְ גְּדוֹל וְקִדּוּשׁ שְׁמֵאֲזִין וּמְקַשֵּׁיב וּבוֹחֵן וּבוֹדֵק חֲדָרֵי לֵב וּבִטָּן וְלִיתָן שְׁבַח לְאֵל הַגְּדוֹל עַל מַה שֶׁעָבַר וְהִנֵּה וְעַתִּיד לִהְיוֹת לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים וְאֵל יִהְיֶה הַתְּפִלָּה בְּעֵינֵיהּ כְּמִשְׁאָ כְּמִי שֶׁפּוֹרַע אֶת חוּבוֹ אֲלֵא עֲבֹד מֵאֲהָבָה וּבִירְאָה וּכְבוֹד ד' אֲלֵיהּ בְּכָל עֵת נִרְאָה וְתְּמִיד וְתִדִּיר יֹשֵׁב וְיִמְתִּין מַעַט קוֹדֵם שִׁיתַחִיל לְהַתְּפַלֵּל וַיִּשִׁים לְבוֹ וּמִחֲשַׁבְתּוֹ בְּעִבּוּדַת הַיּוֹם חֲדָשׁ וְשַׁבָּת רֵאשׁ חֲדָשׁ חֲנוּפָה וּפּוֹרִים קָרָא מְקָרָא וַיִּתְּפַלֵּל כְּתַקְנַת חַז"ל מַה שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף מֵעֵין הַמְאֻרָע וּנְמַצָּא אִין שְׁטוֹן וְאִין פֶּגַע רַע וְתַפְלָתוֹ מְקוּבָל בְּיוֹתֵר.

הַטַּעַם שֶׁאִין מְבָרְכִין אַקְב"ו עַל הַתְּפִלָּה שֶׁהָרִי נִצְטוּיְנוּ עֲלֵיהָ כַּמ"ש חַז"ל וְלַעֲבָדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם זֶהוּ תְּפִלָּה שֶׁהִיא עֲבוּדָה שֶׁבֵּלֵב לְפִי שֶׁהַתְּפִלָּה מְצוּהָ שֶׁאִין לָהּ קֶצֶפָה מִן הַתּוֹרָה בְּמִיעוּט וְרַבּוּי וּמֵעֵין זֶה כְּתַב הַרְשֵׁב"א זִיל בְּאַגְדָּה שֶׁל פֶּסַח שֶׁאִין מְבָרְכִין עֲלֵיהָ מִזֶּה הַטַּעַם.

כתב מהרי"א ו"ל (פסקים וכתבים) סימן ק"י הש"ץ צריך לחזור ולומר ד' שפתי תפתח כשחוזר התפלה בקול רם ושאלתי וחקרתי מהרבה חזנים חסידים ואנשי מעשה שאין נזהרין בזה והאמת יעשה דרכו שצריך לזהר בזה ובכיוצא בזה אחר שהדבר יצא מפי שיש טהור מהרי"א ו"ל תנצב"ה, וכבר ידוע למבינים מאמר חז"ל בכמה מקומות דובב שפתי ישנים פשאומרים דברי תורה מפי חכם אחר מותרו שפתי דובבות בקבר ויש לו שפר פאלו לומד בעולם הנפשות כמה ששפתי דובבות בקבר.

יזהר פשאומר הברכות והזמירות בשבת שאין לומר ויהי נועם אלא מתחיל יושב בסתר וכן מצאתי בסדור מורי זלה"ה וכן יזהר בהושענא רבה שלא יקח ההושענה בשעת הלל שלא נמצא בשום מקום אלא יקח ב' בדי ערבה ונוטל אותם בשעה שאומר הושענא דוקא בשעה שאומר הושענא ולא בשעת הלל.

והמשפילים יזהירו בהיותם על הדף אל יחסר לחמו ותכין לדף נוד מלא מים לצמאון וכדי שיהיו ידיה טהורין ונקיים בכל עת וגם יהא מצוי אצלו רצועות של תפילין וחוטין לציצית וחוטין כנפות כי לא רחוקה ממך ובפיך ובלבבך לעשותו ודאגה בלב איש ישחנה וקבלה הזאת תקח בידך כל ימיה וישנותיה אשר אתה חי על האדמה.

אם תתן לאנמן איזה בגד בעולם לתמן דרוש וחקור היטב אם יש בו איזה חשש שעטנז ויש לחוש לחסרון שלא תצטרך להרוס העשוי בהכלם אותה ריעה כמה שיש אסור שעטנז וגם תקבל בושיה והוי זהיר במצות שעטנז ביותר כי היא מצנה שאין לה רודפין הרבה פדת וכהלכה שהכל תלוי במזל אפילו תורה שבהיכל שאחד מן המצות נזהרין העולם ביותר מן האחרים אף על פי ששקולים הם בצונין ובעונשן ואמרינן בס"ח כל מצנה שאין לה רודפין רדוף אחריה ביותר וצ"ע רב לפי דעת הרשב"א האיה יש להאמין מה שנותנין לחייט גוי בגדים לביתו גם אם נותנין חוט של קנבוס יש לחוש לאחלופי וירא שמים הרוצה לצאת ידי כולם יתן לכל בגדי צמר חוט של משי ואפילו אם הוא ספק ספיקא אם הוא מין צמר או מין משי יתן חוט של משי ואז ליכא למיחש לאחלופי לפי שהוא ניקר ביותר ומתקן ומקובל וטוב ויפה הכל וצריך להזהר שהטלתיים שלנו שעושין לרוב מן טייטשא מפייער שהן עשויים מן צמר וצריך ליתן חוט של משי או של קנבוס וכהנה רבות ויותר מהמה בני הזהר פאשר עוררתי וזהרתי בספר לקט שכחה ופאה בכלל ופרט להסיר מכשול מלב ונפש היפה תדבק בו ויזכה לישב תוף המחיצה בעילא דרתא.

גרסינן במס' מנחות פ' התכלת (דף מ"ז) תנא ר' מאיר אמר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה ד' אלהיך שנאל מעמך אל תקרו מה אלא מאה לפי שמה בחילוף אותיות א"ת ב"ש עולה למנין מאה י"ם ה"ץ וגם בזה הפסוק יש מאה אותיות כשקורא מלת מה מאה וכן גרמז ג"כ כי כן יבנה גבר ירא ד' וגם פן דוד המלך עליו השלום אמר נאם הגבר הוקם ע"ל הקם על לא נאמר אלא הוקם ע"ל שתיקן מאה ברכות ועל זה אומרים מודים אנחנו לך רצה לומר על הק' ברכות מודים בני מאה ואל פחות מק' ברכות כמו שאמרו חז"ל האי מאן דבעי למהוי חסידא יזהר במילי דברכות ומה ראה דוד לייסדם לפי שהודיעו אנשי רישלים שהיו מתים בכל יום ק' מאנשי ישראל ולא היו יודעין למה עד שראה דוד ברוח הקדש ותקן להם מאה ברכות אמנם נשתכחו

מְרוֹב הַטְרָדוֹת וְשִׁיעָבוֹד עַד שֶׁבָּאוּ הַתְּנָאִים וְהַמּוֹרָאִים וְסִדְרוּ לָהֶם אֱלוֹ תַחְתִּיהֶן וְזֶה
חֻשְׁבוֹנָם בְּשֵׁם רַב נְטוּרָאִי גָּאוֹן וְ"ל וְאֵלוֹ כָּלֵל מְאֵה בְּרָכוֹת עַנ"י א.

אֲשֶׁר יֵצֵר תַּחֲלָה וְסוּף ג. אֱלֹהֵי נִשְׁמָה ד.

בִּינָה ה. שֶׁעֲשָׂאֲנִי יְהוּדִי ו.

שְׁלֵא עֲשָׂאֲנִי עֶבֶד ז. שְׁלֵא עֲשָׂאֲנִי אִשָּׁה ח.

מִגְבִּיהַ שְׁפָלִים ט. פּוֹקֵחַ עוֹרִים י.

מִלְבִּישׁ עָרוּמִים י"א. זוֹקֵף כְּפוֹפִים י"ב.

מַתִּיר אֲסוּרִים י"ג. רֹקַע הָאֲרֶץ עַל הַמַּיִם י"ד.

מַכִּין מִצְעָדֵי גָבֵר ט"ו. לַעֲשׂוֹת לִי כָּל צָרְכֵי ט"ז.

אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוּרָה י"ז. הַמַּעֲבִיר שִׁנָּה מְעִינֵי י"ח.

גּוֹמֵל חֲסִדִּים י"ט. ג' בְּרָכוֹת שֶׁל תּוֹרָה אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ לַעֲסוֹק בַּד"ת וְהַעֲרַב נָא כ"ב.

תַּפְּלִין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁל יָד כ"ד: בְּרוּךְ שֶׁאָמַר יִשְׁתַּבַּח יוֹצֵר אוֹר אֶהְיֶה גָּאֵל יִשְׂרָאֵל כ"ט.

ג' פְּעָמִים בְּרָכוֹת י"ח עִם בְּרַכַּת הַמֵּינִים הֵם ז"ן. שְׁבַנְכוֹת זֶה זֶן אָדָם עֲצָמוֹ עִם בְּנָיו וּבְנֵי
בֵּיתוֹ נִמְצָא כָּלֵם פ"ו נְטִילַת יָדִים וּבְרַכַּת הַמּוֹצֵא לְסַעוּדָה שְׁחֵרִית וְעַרְבִית הָרִי צ.

בְּרַכַּת הַזֶּן בְּרַכַּת הָאֲרֶץ בְּרַכַּת בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם הַטּוֹב וְהַמְטִיב בַּב"ה שְׁחֵרִית וְעַרְבִית הָרִי
ק'. וְנִמְצָא כָּל אָדָם לְפָחוֹת מְבָרַךְ בְּכָל יוֹם ק' בְּרָכוֹת לְבַד בְּרַכַּת צָרְכָיו וּבְרַכַּת הַפִּירוֹת
וּבְשֶׁבַת שֶׁאֵינוֹ מְחַסְרִים ל"ו בְּרָכוֹת מִג' תְּפִלוֹת מוֹסִיפִין בְּרַכַּת אָבוֹת בְּקִדּוּשַׁת הַיּוֹם וְשָׁאֵר
בְּרָכוֹת שֶׁתִּקְנֶנוּ חַז"ל לְתַעֲנוּג שֶׁבַת וְכִיּוֹצֵא בָּנָה בַתְּפִלָּה לְהַשְׁלִים הַק' בְּרָכוֹת וְכָאֵן אֵין
מְקוֹמוֹ לְהַאֲרִיךְ.

אֲמַרִּינָן בַּס' יְצִירָה פ' ב' מְשֻׁנָּה ד' אֵין בְּטוֹבָה לְמַעַלָּה מְעַנֵּג וְאֵין בְּרַעָה לְמַטָּה מְנַגֵּעַ וְזֶה
רָמַז עַל מִי שֶׁאֵין מְעַנֵּג הַשֶּׁבַת כְּרַאוּי וּמְמַלֵּא הַק' בְּרָכוֹת בְּפִירוֹת וּמְתַעֲנֵג נִפְשׁוֹ כְּרַאוּי
נִהְפֵּךְ לוֹ עֲנָג לְנִגְעָה כִּי בַמ"ש אֱלֹהֵיו יוֹשֵׁב תַּחַת רְתֵם א' וְכוֹתֵב שְׂכָר שׁוֹמְרֵי שֶׁבַת וְאֵף עַל
כִּי שִׁיִּשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵין בְּסוֹפַת שְׁלֵם הַפּוֹרֵס עָלֵינוּ נִתֵן רְשׁוּת לְמַשְׁחִית מִי שֶׁחָלַל שֶׁבַת אוֹ
שֶׁהוּא אֵין מְתַעֲדָן עֲצָמוֹ כְּרַאוּי וּלְכַף אֵל יֵצֵא בְּלִילֵי שֶׁבַת יְחִידֵי וּלְכַף כִּיּוֹן שֶׁשֶׁבַת וִי לְנַפְשׁ
וְלֹא אָמַר וִי לְגוֹף אֱלֹא לְאוֹתוֹ נִפְשׁ שֶׁהִרְיָחָה צִיָּקִי קִדְיָה מְנַשְׁמָה וְתוֹרְתָה דְהֵיָנוּ סַפַּת
שְׁלוֹם הַפּוֹרֵס עָלֵינוּ מְרַגְשֵׁת בְּיוֹתֵר מֵה שְׁכּוֹתֵב אֱלֹהֵיו הֵן בְּזַכוֹת אוֹ חוֹבָה ח"ו אִם לֹא
שֶׁמֶר שֶׁבַת כְּרַאוּי אוֹ הִי עוֹצֵב בְּיוֹתֵר בְּיוֹם שֶׁבַת קִדְשׁ וּלְכַף מְתַפְּלִין תַּפְּלַת יְקוּם פְּנוּרְקוֹן
בְּשֶׁבַת וְלֹא בְּיוֹם טוֹב שֶׁמְצִינּוּ בַּס"ח שֶׁהִרְשָׁעִים אֵף בְּמִיתָתוֹן מְזִיקִין וְנִתֵן רְשׁוּת לְהַזִּיק
לְמַחְלָלֵי שֶׁבַת אוֹ לְעַצּוּבִים אוֹ אֵינוֹ מְתַעֲדָן כְּרַאוּי וּלְכַף מְתַפְּלִין לְבָרִיּוֹת גּוֹפּוֹ לְכַף מַדַּת
הַחֲסִידִים וְהַפְּרוּשִׁים לְהִיּוֹת נְזֻהָרִים לְרַחוּץ בַּע"ש לְכַבוֹד שֶׁבַת וְכַדִּי לְהַעֲבִיר וְנִהְיֶמֶת דְּחוּל
וּבְדוּק וּמְנוּסָה לְכָל יָרָא שְׁמִים אַחַר שֶׁאֲמָרוּ הַצַּבּוּר בְּרָכוֹ שְׁמִיד יִקְבְּלוּ שֶׁבַת הַמְּלָכָה
וְטוֹעֵם כּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֵת כָּל עֲמָלוֹ וְיִשְׁכַּח אֵת רִישׁוֹ וְאֵת עֲנָיו וּמְצוּהָ רַבָּה
זְכוּר וְשְׁמוֹר לְהַקִּים לְקִדְשׁ עַל הַיָּין וּלְהַבְדִּיל בַּמ"ש וְשִׁכְרוּ פְּרִשׁוּ חַז"ל בַּמַּס' תַּעֲנִית וּמַס'
מְגַלָּה פִּידוּעַ לְכָל בַּתּוֹסַפֵּת בְּרַכָּה לְרוֹב וְזְכוּר שֶׁתִּשְׁמַח עֲצָמָה וְשְׁמוֹר שֶׁתִּשְׁמַח גַּם כֵּן

אחרים בעונת שבת ובשאר דברים כמו שכתוב לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' שכל ימי החול הם סריסים עד הגיע תור שבת המלכה ושמרו בני ישראל את השבת ר"ת ביאה וז"ל רעיא מהימנא זכאין אינין איברים דמתקדשין בשעת תשמיש דאינון עצי העולה והתקדשתם והייתם קדושים.

אשתומם על המראה שבעת ובעונה הזאת אין נזקרים באמירה לגוי אפילו בשבת עצמו גם שהוא שלא לשם מצוה ורבותינו ז"ל לא התירו אמירה לגוי אלא בערב שבת בין השמשות ודוקא לדבר מצוה וגם מה ששולחין גוים חוץ לעירוב להביא טרף לביתו באשר ישאל נפשו ביין ובשכר בקר וערב ומה שאין נזקרין להזכיר בשבת הן שם דמים וסכום מדה וסכום מנגן ויוצאין חוץ למחיצה בכל דבר אפילו פדעת המחנור והמקול שביכולן אינו צייתינו ואיה נפלאותיה אשר ספרו לנו הראשונים וכי תנא בכדי טרח.

כל יושבי ישוב ובני כפרים יעמדו על הברכה ויעשו ע"ת שהוא מעונות שאינו יכול לתקן בפרט כשהוא חוץ לתחום העיר שאז גדול העיר אינו יכול להוציאו וכן יזהר כל יושבי ישוב לערב ערובי חצרות ביחד אפילו פשהם דרים בבית אחד דבלא זה אוסרין זה על זה באתי באזהרה כל מה שנתראה התיר גמור בעיני העבד.

המל מברך ברוך אתה ד' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. ומברך קודם שייחתך ומנהג לכסות הערלה בשעת הברכה ואם לבו נקפה ובהול מוטב שיגלה מיד ויברך ואבי הבן מברך בין חתיכת הערלה לפריעה קודם הפריעה ברפת להכניסו בבריתו של אברהם אבינו דנקרא שפיר עובר לעשייתו דמל ולא פרע כאלו לא מל ובארץ ישראל תוב"ב מברך האב שהחינו על המילה בין שהוא מל בעצמו בין אינש אחרניא ונוסח האמיתי שיאמר הקהל כשם שהכנסתו לברית כן תכניסו לתורה ולחופה ולמעשים טובים וכים לפי שהאב מצווה על בנו למולו וללמדו תורה ומתפללין עליו כשם שהתחיל לקיים מצנת מילה יקיים גם כן מצנת תורה וחופה ומעשים טובים ויזקרו העם לענות אמן אחר ברפת המוהל והאב ומקדימין חופה קודם למעשים טובים שאין עונשין מן השמים עד אחר חופה דחופה זמנה לשמונה עשר ועונש בית דין של מעלה לעשרים, ואם מילה בשבת מיד אחר המילה יסור מידם כל צרכי מילה דאז חשובים מוקצה ואפילה האיזמל לא יקח המוהל.

כתב הרא"ש לא מצונו שום ברכה שמברכין שלא הוזכרה במשנה או בתוספתא או בגמרא כי אחר סדור רב אשי ורבינא לא נתחדשה שום ברכה ויש לעיין ולדקדק בהרבה תחנות ותפלות שסדרו האחרונים ומסיימין בברכה: כל המקדש בין על ידי עצמו בין על ידי שליח מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסור לנו הארוסות והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה וקדושים ורצה לומר הנשואות לנו ולא נשואות דעלמא כף קבלתי וכף מצאתי - חופה הוא לשון פסוי לפי שחופה אותה בטלית כדאמרין בפרק קמא דמסכת קידושין לא יכול למכרה בבגדו בה פיון שפירש טליתו עליה לשם נשואין שוב אין יכול למכרה וכן פתיב גבי רות ופרשת כנפיה על אמתיה: הקשו הפוסקים מה שמברכין על לאו על העריות ולא מצונו הרבה כזה שמברך על מצנת לא מעשה ומפרשים שעיקר משמעות הברכה שצונו שלא ליקח מן העריות אלא אנשה פשרה והגונה לקיים

מצות פריה ורבייה וא"כ מברך על מצות עשה: מנהג טוב שהחתן יתפלל תפלת מנחה ותפלת תענית קודם שיכנס לחופה ואז בהיתר שותה כוס של ברכה.

הבא לקבוע מזוזה ונותנה בשפופרת של קנה או של נוצה או בשאר דברים שנשמרת יפה ויקבענה במקומה וקודם שיכסנה יברך: : ברוך אתה ד' אלהינו הינו מלך העולם עוללם א אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה: ובמה שמדקדקין לתן המזוזה באלקסון יוצאין כל הדיעות דעת רש"י ודעת רבינו תם על פן גם מי שמדקדק במעשיו ביותר ומהדר אחר ב' זוגי תפילין כדי לצאת כל הדיעות אין מהדר אחר ב' מזוזות כדעת רש"י ורבינו תם ז"ל שיוצא בזה מה שמניח המזוזה באלקסון.

מצינו בתלמוד ירושלמי (פאה פ"א) ארטבון שלח לרבינו הקדוש חד מרגלי טבא אטימיטין וחוור רבי ושלח ליה מזוזה אמר ליה אנא שלחתי לה מילתא דלית בי טימי ואתה שלחתי לי מילתא דלא שני פולר חד וסוף הדבר שהחזיר לו כמה תשובות והאחת שהמזוזה משמרו וגדול מתנתו יותר ממה שהוא שגר לו ונתפייס ובכל זאת לא יהא פוננת המקימה אלא לקיים מצות הבורא יתברך שצונו עלי' ולא להנאתו ולטובתו אלא לשם מצות הבורא יתברך ולכסוף הכבוד לבא מעצמו ספר הזוהר פ' ואתחנן דף קכ"ז ע"ב בשעתא דבר נש קם בצפרא וציצית בבגדו ותפילין בראשו ובזרועו ונפקא מפתחא ביתו וערע במזוזה ביתו ושימא דשימא בתרע דביתיה ארבע מלאכין קדישין מזדווגין שמה ונפקין עמיה מתרע ביתיה ואופי ליה לבי פנשמתא ומכריזין קמיה הבו יקרא לדיובנא דמלאכא קדישא הבו יקרא לברא דמלאכא ואכריז ואמר ישראל אשר בך אתפאר ומאן דעגיל לביה פנישמתא כד נפיק מתרעיה ולא תפילין בראשו וציצית בלבושיה ואומר אשתחנה אל היכל קדשך ביראתך הקב"ה אמר אן הוא מוראי הא סהדתא דשיקרא, מפאן תבין פח המזוזה מה גדול פחה וגם שצריך לצאת מפתח ביתו במקום שאפשר שאין גוים בתוכו בטלית על ראשו ותפילין בזרועו ואם לא לפחות היא ארבע כנפות תחת בגדיו ותפילין בראשו וכן אני נוהג על פי המאמר הזה: קטן היודע להתעטף אביו קונה לו טלית כדי לחנכו במצות וכו' ס"ה פרשת פנחס לכה נתנו חכמים ז"ל שיעור לטלית כדי שיכסה הקטן בראשו ורובו במה שמכסה בראשו רצה לומר בתחלת ימיו פן יהיה רובו רוב שנותיו חנוף לצער על פי זרכו גם פי זקין לא יסור ממנו: פי שכיבנא ואתינא לעלמא דאתא במלאת ספקי האלוף הגאון מה"ר מאיר מפדוא ז"ל נפיק לנותי פי הרבה פעמים גלחתי מלחמת ד' במה שכתב סימן פירוש שלא לעשות סחורה ביין נסוף ובקנשי התירו לטול בחובו משום שהוא פמציל מינך וגם הפליא עצה הגדיל תושיה הרשב"א בתורת הבית הארוך ומביא דבורי רשב"ם בשם רש"י ז"ל וזיל סוף דבריו וכבר נהגו אסור בכל הארצות האלה ואפילו בהנאה וכו' ומהר"ם כתב דאפילו במרתף של ישראל יש אסור לשום בו גוי יין נסוף ועוד כתב הרשב"א בתשובה שאסור לישראל להיות מתורגמן למפור סתם יינם ואפילו שכרו הגוי לישראל סתם להיות מתורגמן שלו אסור להיות מתורגמן ביין נסוף ואמרינו ליה לנזירא סחור סחור ולכרמא לא תקרב כדי שלא תהא מסולקת תשובת הגאון מהר"ם מפדואה תנצב"ה מבינינו פי הלכתא פרי מאיר ויש לחוש שמה יבקע ויהא פרוץ מרובה דאם לא פן מה הועילו חכמים בתקנתם ויש לחוש שיאמר בשם שלא חייבתי על הנגיעה פן לא חייבתי על השתייה פי יתן בכוס ובכיס עינו ועינו כעין הבדולח ושטו העם ולקטו שהולכין אחר

תאנות הנושט נאמת קנה נאל תמכור פי מן תאנות הנושט נעשה שטו ועתה אלקים פאשר עמדת לימין אביון להושיעו משופטי נפשו בן תאזרהו חיל לעצור פח להשלים דברו הטוב אשר דבר בנה ובכיוצא בנה ואהבי וסמכי ידי יהיו כצאת השמש בגבורתו דשנים ורעננים יהיו להגיד פי ישר ד' תברך שמו לעולם.

מה שאין מברכין שהחנינו אבשר ודגים אף על פי שלא אכלן ימים ושנים אפשר הואיל והם מצויים בכל עת ואף על פי שהוא לא אכלן הם בנמצאים אצל כל אדם וגם עיקר אכילתו נוקא תוך הסעודה ואין הרבה בני אדם שייכים בברכה זו לכן גם מי שלא אכלן זמן רב אין מברך.

ספר הזהר פרשת אחרי מות פתח דבי שמעון גבי פסח כתיב זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו וכתוב וכל ערל לא יאכל בו תושב ושכיר לא יאכל בו ומה פיסחא דאותו בישרא למיכל על דאתרמיזי במלה קדישא אסור לכל הני למיכל ולמיהב להו למיכל עד דאתגזרו אורייתא דהיא קדש קדשים דקשרא שמה עלאה דקב"ה על אחת כמה וכמה דאסור למסור לגוי וכתוב מגיד דבריו ליעקבשהוא הפלל אבל החקים והמשפטים לישראל אלו רזי דאורייתא וסתרי אורייתא דאין מגלין אלא למאן דהוא בדרגא עילאה ומה לישראל כף לשאר עממין עאכ"ו דכתיב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל ולא לפני שאר עממין וכן כתיב דבר אל בני ישראל, ואל בני ישראל תדבר וכהנה רבות ונוחין אבהון דעלמא אינון הלל ושמאי דהכי אמרו לאונקלוס ולא אודיעו ליה מלה דאורייתא עד דאתגזרו ולזה כתיב ומשפטים בל ידעום רצה לומר התורה שהיא מתחלת בב' ומסיימת בלמ"ד ב"ל בגי' טוביה זהו משה רע"ה לא הודיע התורה הקדושה אלא לעדת מי מנה.

ספר הזהר פרשת קדושים לא תעשה עול במשפט זהו דינא בצדק תשפוט עמיתך זהו רחמים רצה לומר שהא ביד הדיין ורחמים פאשר יראה להיכן הדין נוטה ולא תהדר פני גדול ולא תשא פני דל והקב"ה שונה פורסיה בשעה שהדיינים יושבים שם פסאו של הקב"ה שהוא צדק ומשפט כמו שכתוב צדק ומשפט מכון כסאך ואי פגים הדיין חד מנייהו פגים פורסיה דמלכא והקב"ה סליק מבינייהו דכתיב עתה אקום אמר ד' באתי בהעראה מועטת והמבין יבין פי צורך שעה הוא במקצת אתרונתא והמאמין יאמין.

ראיתי דמעט העשוקים מיד עושקיהם ואין להם מנחם פי הוא פסידא דלא הדר ואם יתן כל הון ביתו בוז יבוזו מה שמקצת מן המלמדים שואפים וצמים ומרבים בתלמידים כדי לאסוף ממון הרבה כפי צרכו עד שאין לו עת וזמן פנוי לאכול ולשתות ובאותו עת ושעה שהוא לומד עם אחד מן הנערים הוא גם כן זמן אכילתו ותורא מדישה לאכול כמו שכתוב הלא ילך ובכה נושא משך הנרע רצה לומר השור הזה כשהוא נושא הנרע שהוא התבואה הוא בוכה לפי שידע שאין מאכילין אותו מזה בא יבא ברנה נושא אלמנותיו כשהוא נושא האלמות רצה לומר הסבן הוא בא ברנה לפי שהוא מאכלו.

והוא מענות שלא יכול לתקן שפמעט הוא צער בעלי חיים מה שהוא אוכל ושותה ותלמידיו גם כן רעבים וצמאים ותאבים וגם הוא עושה מלאכת ד' רמיה ועובר על לפני עור לא תתן מכשול שאין מאזין ומקשיב לקול הנער באשר הוא שם ודומה למשא ומריבות ויזוהרו בנה וכיוצא בנה יודעי העתים בדת התורה מה לעשות זרוק מרה

בתלמידים ואל יוסף להכות מכה רבה כי חושף שבטו שווא בנו ושפטו משפט צדק בכל שבט ושפט לאיים עליו והביט אל נחשהנהחןשת וחי כי עת לכל חפץ ואין כל העתים שנים לפי שיש עת רצון ועת שמדת הדין שולט ונחפץ בעת הראוי ואל יבא בכל עת אל הקדש ללמוד עם הנערים התורה הקדושה פשה הוא אוכל ושותה.

לא בחרתי בעיר ואבחר בנדוד ואבחר בירושלים מיבעי ליה אלא שמעינו מזה שהמנהיג הוא עיקר העיר ונטירתה כמו שמצינו בגמרא גם כן כששלחו אחר תלמיד חכם העיר אמרו להביא נטורי העיר וכו' לכן ישים לבו ומחשבתו להוציאם ולהביאם בדרך ישר ויבאר הרב כל דבר באר היטב שלא יבאו לכלל טעות כדמצינו בהרבה מקומות בגמרא גבי מים שלנו ומעשה דאנטינוס איש סוכו וגבי יואב במסכת בבא בתרא וכו' פירש להם פירוש המלות שיש כמה וכמה עניינים ודברים שהם לפי הברת קול כפשוטו באנני שומעיהם אבל עיניהם השע שאינם מבינים פירוש הדבר וצריך לפירש להם מה לשון מסכתא או פרק או אסור או מותר או פשר או פסול או מה לשון משנה וגמרא ומה פירוש חרונסת שהוא סובל פירושים הרבה כפי דעת בעל הערוך ומצאתי שבלשון ארמי מה שכותתין ירקות הרבה ביחד קורין אותו חרונסת וכן חסל סדור פסח שהוא לפי דעת הרא"ש והמרדכי לשון סיום ולפי שאר דעות לשון השלים וכהנה רבות וקטן וגדל ישפוט ולפירש דבריו היטב ולחזק תלמיד בלב ובגוף בפה בדבור ובמעשה והלך לפניו צדקו ותבא עליו ברכה וטוב גערה במבין מהפכות והוכח תוכיח מתחלה בינו לבין עצמו ואם מאן ימאן תוכיח אותו לעין כל יתן למפהו לחי אז ישבע בחרפה שנתן לו הלחי ואין נותן דעתו להפכותו ונתקרה דעתו במה שנותן לו הלחי להפכותו וכן די בזה מה שמוכיחו בינו לבין עצמו ואחר כך בפני רבים ואין צריך להפכותו מכה רבה.

כל העובר על דברים האלו וכיוצא ואמר הרניני מסכן בעצמו או אינו מקפיד בכך מפני אותו מכות מרדות והנזקה בהם עליו ברפת טוב. והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני טוב שלא יהא פליו מגולין בעת הזה משום נקיות וטהרה אפילו במקום שאין נחשים מצויים ישראל קדושים וטהורים הם וצריך שלא יאכל בשר ודג ביחד מפני שקשה לצרעת ירחץ ידיו בין בשר לדג ויאכל פת שרוי בנתיים כדי לרחוץ פיו, צריך ליזהר מזיעת אדם שכל זיעת אדם כסם המנות חוץ מזיעת הפנים צריך ליזהר מלידת מעות בפיו שמה יש עליהם רוק יבש ממוכת שחין ולא יתן פכר לחם תחת בית השחי מפני הזיעה ולא יתן פס ידו תחת שחיו שמה נגע במצורע ולא יתן תבשיל ולא משקים תחת המטה מפני שרוח רעה שורה עליהם ולא ינעץ ספין בתוך אטרוג או בתוך צנא שמה פול אדם על חודו וימות ואסור לאכול מאכלים ומשקים שנפש כל אדם קצה בהם כמו משקים ואוכלים שנתערבו בהם קיא או צואה או ליחה הסרוחה וכיוצא בהם וכן אסור לאכול ולשתות בכלים הצנאות שנפשו.

של אדם קצה בהם. אותן התלמידים המחוודים אשר לבם פלב האריה ומעניין פילא בקופא דמחטא מרוב חריפותיהם וגדולים במעלה וקטנים בשנים שעדין לא מלא זקנם ולא מילא בטנם בבשר ויין שלא שמשו תלמידי חכמים פראוי ואמרינו במסכת סוטה אפילו קרא ושנה (ושלש) ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ: וקצת מהם מרוב חריפותיהם מתנייהרים ומבקשים להתגדל בין אנשי עירם ואוהבם וקופצים ויושבים

בראש ולובשים אָדָר וְסוּדָרִים סָדָר גַּט וְחִלְיָה פָּאָלוּ הִיא מְשָׁל וּמְלִיץָה וְצָרִיף שְׁמוּשׁ תְּלִמִידֵי חֻכְמִים וְלִידַע בְּמַחְבֵּרַת הַקּוּשְׁרִים הִיאָה נֹהֲגִים כְּדֵי שְׂיִהָא יָפָה פְּעֻמְיָה בְּנֻעְלִים וְגִטֵּי נְשִׁים צָרִיף עֲשָׂרָה שְׁלִיטִים וְאָלוּ יוֹשְׁבֵים בְּרֵאשׁ לְדוֹן וְלַהוֹרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא זֹאת שְׁעִדִּין לֹא שְׁמָשׁוּ כָּל צָרְכָם וְגַם לֹא דָרְשׁוּ וְלֹא שְׁאָלוּ בְּשְׁמוּשׁ.

תְּלִמִידֵי חֻכְמִים וְרַבְנֵיהֶם אֵלָּא סוּמְכִין לְהִבִּין וְלַהוֹרוֹת מַעֲצָמָן מִתּוֹף הַסֵּפֶר וְהַנִּרְאָה אֵצְלוּ שְׂאִינוּ דוּמָה רְאִיתָ הַמַּעֲשֶׂה אֵצְל הָרַב לְמִבִּין מַה מִּתּוֹף הַסֵּפֶר כִּי מִי יִסְדֵּר נֹט אוֹ חִלְיָה מִי שְׁלֹא שְׁמָשׁ כָּל צָרְכּוֹ וְרֵאָה כָּל הַמַּעֲשֶׂה וְאִזְּיָה נִזְכָּר הַלְכָה מִתּוֹף הַסֵּפֶר מִפִּי סוּפְרִים וּמִפִּי סִפְרִים כְּאֲשֶׁר רְאִיתִי וְגַם שְׁמַעְתִּי וְיָדַעְתִּי בְּנֵי יָדַעְתִּי שְׁרוּצִין לְעֻלוֹת בְּמַעֲלָה עֲלִיוֹנָה וְאָמְרוּ מִי אָדוֹן לָנוּ גַם לִי לֵב כְּמוֹף לֹא נוֹפֵל אֲנִי מִמֶּה וְשָׁמוּ מִגְּמַת נִפְשָׁם מִחֻמַּת חֲדוּד וְשִׁנוֹן וּלְפֹנֶם חוֹרְפָא שְׁבִשְׁתָּא כִּי בְּמֵלֵאת סִפְקָם יֵצֵר לָהֶם וְיִלְבְּשׁוּ מִסּוּהַ הַבּוֹשֶׁת וְחֻרְטָה עַל פְּנֵיהֶם: מֵאֲהָבָה וּמִיִּרְאָה יִלְמְדוּ בְּנֵיהֶם כְּדִמְצִינוּ בְּרַבֵּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי וְכו' וְרַבִּים נִכְשָׁלִים בְּהוֹרָאוֹת שׁוֹנוֹת וְגִדּוּלוֹת בְּגִט וְקִדּוּשִׁין וְאֲסוּר יָמִין וּשְׂמֹאל בְּמַה שְׁצָרִיף לְשֹׂאוֹל וְאָמַר אֵין זוּלְתִי לְגֵאוֹל וְהֵם צְעִירֵי הַצֵּאֵן עֲדִינָן צָרִיכִין לְחֻלְב לְרַפְנוֹב מְרַכְבוֹתֵיהֶן בְּמַרְכָּבַת הַמַּשְׁנָה וְלִילֵף בְּעַקְבֵיהֶם עֵידָן וְזִמְנִים וְלִצָּאת וְלִבְאֵי אַחֲרֵי רַבּוֹתֵיהֶן כְּדֵי לִידַע וְלַהֲבִין לְלַמּוּד וְלַלְמַד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֵת כָּל דְּבָרֵי תְּלִמּוּד תּוֹרַתָּה בְּאֲהָבָה וּבְיִרְאָה שְׁלֹא נִיבּוּשׁ לְעוֹלָם וְעַד וְאָלוּ הֵם הַמַּרְבִּים מִחֻלּוֹקַת בְּיִשְׂרָאֵל וְגַם חוֹלְקִים עַל רַבָּם שְׂאָמְרוּ שְׂרַב הוּא הַצְּרוּף לְתַלְמִידוֹ, תּוֹרָה מַה תְּהֵא עֲלֶיהָ וּבְזֵה מִחֻרִיבִים הָעוֹלָם וּמְכַבִּין נְרָה שֶׁל תּוֹרָה שְׂאִין נִפְר שׁוֹע לְפָנֵי דָל שְׁרוּצָה לְקַיֵּים וְהַעֲמִידוּ תְּלִמִידֵים הַרְבֵּה וְיוֹשְׁבֵים עַל כֶּסֶף רַבּוֹת לְגוֹר בְּאֲשֶׁר יִמְצָא לְהַרְבּוֹת בִּישִׁיבָה בְּפָנֵי עַצְמוֹ אֵצְל אוֹהֲבָיו וּמִיִּדְעֵיו וּמַעוֹלָם לֹא לְמַד מְרַבּוֹ שׁוּם פּוֹסֵק מִפְּסָקֵי הַגְּאוּנִים לְהִיּוֹת לוֹ לְעִזָּר וּלְסַעַד כְּדֵי לִידַע לְסַמְנָה עֲלֵיו בְּצַר לוֹ בְּהַמְצָאוֹ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וּמִי שְׂיֵשׁ מוֹחַ בְּקִדְקִדּוֹ יִבִּין הַפְּשֵׁט כְּפִשׁוּטוֹ וְהַדְּבָר עַל בּוֹרְיוֹ וְהַעֲמִידוּ תְּלִמִידֵים הַרְבֵּה שְׂהַרְב יַעֲמוּד תְּלִמִידֵים אֵצְלוּ יָמִים רַבִּים יִשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵצְלוּ עַד שְׂיִמְלֵא כְּרִיסוֹ בְּבִשָּׁר וּבִיָּין הַתּוֹרָה שְׁכָּל מִי שְׂקָרָא וְשׁוֹנָה וְלֹא שְׂיִמְשׁ תְּלִמִידֵי חֻכְמִים הָרִי הוּא עִם הָאָרֶץ עַד שְׂיִרְאָה וְיִבִּין וְיִשִּׁים לְבוֹ לְכָל דְּבָר כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ בְּתַלְמִידֵי חֻכְמִים קִדְמוֹנִים שְׂהִלְכוּ אַחֲרֵי רַבּוֹתָם לְבֵית הַכֶּסֶף וְלְאַחֲוֵרֵי הַמַּטָּה כְּדֵי לִידַע תְּכֵלִית דְּבָר לְשִׁמְשׁ כָּל צָרְכָם בְּשִׁימוּשׁ הַתּוֹרָה כְּדֵי שְׂיִדְעוּ לְהִבִּין וְלַהוֹרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל דַּעַת וּמְזָמָה בֵּין דִּין לְדִין בֵּין דָּם לְדָם בֵּין גָּעַע לְגָעַע וּכְהֵאֵי גּוֹנוּנָא מְצִינוּ בְּתַלְמִידֵים הַקּוּדוּשִׁים וְהַטְּהוֹרִים לֹאִין סוּף וּמַעֲתָה יִשְׁמַע חֻכְמָם וְיוֹסִיף לְקַח לִידַע מַה לַּעֲשׂוֹת בְּמַעֲשֶׂה הַתּוֹרָה וְהִבִּין עַל בּוֹרְיָה וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׂבָא לְכָאֵן וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ וְלֹא קַרְדּוּם לְאַכּוֹל וְלַהֲתַנְאָה בּוֹ וּמְחַבְּלִים כְּרָם ד' צְבָאוֹת וְעֲלֵיהֶם אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם שׁוֹעֲלִים קִטְנִים מְחַבְּלִים כְּרָמִים ס"ה כְּתַב מַעֲיִן זֶה אַרְיִכוֹת וּקְצָרוֹת וְעוֹנָשׁ וְאַזְהָרוֹת.

דִּינֵי סְמִיכָה הִיָּה מִחֻלּוֹקַת רֵאשׁוֹנָה שְׂבִיִּשְׂרָאֵל מִחֻלּוֹקַת הַלֵּל וְשִׁמְאֵי לְכָף אָמַר בְּמַחְלּוֹקַת שְׂהוּא לְשֵׁם שְׁמִים כְּגוֹן מִחֻלּוֹקַת הַלֵּל וְשִׁמְאֵי וְטוֹב שְׁלֹא יִרְבוּ מִחֻלּוֹקַת בְּיִשְׂרָאֵל וְאֵילוּ דִּידֵי צִיִּית טוֹב שְׁלֹא לְסַמְנָה אֵלָּא בְּהַסְפַּמַּת שְׁלִשָּׁה עֲמוּדֵי עוֹלָם כְּדִין הַגְּמָרָא בְּמַסְכַּת סְנֵהֲדָרִין וּמְבִיא שֵׁם מַעֲשֶׂה רַב וְגַם לֹא יִהָא שׁוּם בַּר נֶשׁ נֹהֲג רַבּוֹתוֹ עַד שְׂכָבֵר מְלֵא כְּרִיסוֹ מְרַבּוֹתֵיו וְהַשְּׁלִים אֶחָד מִן הַפּוֹסְקִים מִתְּחִילָתוֹ עַד סוּפּוֹ דְהֵיִינוּ יוֹרְדֵי הַיָּם וּמְלוֹאָה רַבִּינוּ אֶלְפִס"י מִיִּימוֹנ"י אֲשֶׁר"י מִרְדִּכ"י סְמ"ג טוֹרִים וְכִי הֵאֵי גּוֹנוּנָא וְסְמִיכוֹת מוֹרְיָנוּ מוֹרָה לֹא יַעֲלָה עַל רֵאשׁוֹ עַד שְׂיִהָא בֶּן אַרְבָּעִים לְבִינָה וְעוֹמֵד עַל דַּעַת רַבּוֹ וְרִגִיל וּבְקִי

בְּאֶחָד מִן הַפּוֹסְקִים הַיְדוּעִים שֶׁהַשְּׁלִים וְגוֹמֵר עַד גְּמִירָא בְּאִינְה תְּלִמִּידִים חֲשׂוּבִים גְּדוֹלִים וְרַבִּים פְּעָמִים וְשֵׁלֵשׁ בְּכָל אֵלֶּה וּפְעַל פְּעָמִים וְשֵׁלֵשׁ עִם גְּבַר וְלֹא עִם נְעָרִים וְשָׂאִין מִבֵּינֵיהֶם תְּכֵלֶת הַדָּבָר וְאִזּוּ מְלֵאָה הָאֶרֶץ דְּעָה כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים וּקְדוּשַׁת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְרַבֶּה וְעֵטְרַת תְּפָאֶרֶת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה מִתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֵאשׁ.

בְּאוֹתוֹן ק"ק שְׂצָר הַמְּקוֹם עַל יוֹשְׁבֵיהָ וּבֵית הַשְּׁחִיטָה בְּמְקוֹם מְטוֹנָף יִתְקַן דָּבָר דְּמֵתָא בְּאִינְה מְקוֹם יְבָרַךְ הַשּׁוֹחֵט עַל הַשְּׁחִיטָה כְּדִישְׁלֵא לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם הַגְּדוֹל וְהַקְדוּשׁ בְּמְקוֹם מְטוֹנָף אֵלָּא בַקְדוּשָׁה וּבִטְהָרָה.

מְצָאֵנִי בְּרֵינְתָא דְרַב יִשְׁמַעְיָאֵל הִיא רֵאשׁוֹנָה בְּתוֹרַת פְּהִינִים וְתוֹרַת פְּהִינִים הוּא רֵאשׁוֹן לְכָל הַתְּלִמּוּד: הַג"ה בְּסִמְ"ק דָּף ה' כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל מִיּוֹשֵׁב אֵל תְּסַמְנֶה מְאַחֲרָיו וְאֵל תִּטֶּה לְצַדִּיךָ וְאֵל תִּפְשׁוּט רַגְלֶיךָ וְאֵל תִּרְכִּיבֶם זֶה עַל זֶה כִּי כָּל אֵלֶּה הֵם סֵדֵר גְּאוּנָה אֵלָּא תִּשָּׁב וְרֵאשׁוֹן כְּפוּף שְׁלֵא תִרְאֶה פְּנֵי הַיּוֹשֵׁב נִגְדָה חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת וּפְשׁוּט יָדֶיךָ תַּחַת בְּגָדֶיךָ הַיְמָנִית עַל ' הַשְּׂמָאֲלִית וְתִשָּׁב בְּאִימָה וּבִרְעָדָה וְדַע לְפָנֶי מִי אַתָּה עוֹמֵד נִמְצָא בִּס"ה פְּרִשְׁתַּת חֲיֵי שְׂרָה בְּסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סְבָא מֵאֵן דְּפִקֵּחַ עֵינָא בְּשַׁעֲתָא דְצִלּוּתָא דְלֹא מְעוּף עֵינָא בְּאַרְעָא אַקְדִּים עֲלֶיהָ מְלֵאךְ הַמְנוֹת וְכַד נִפְקַן נִשְׁמַתָּא לֹא יִסְתַּכֵּל בְּנִהוּרָא דְשִׁכִּינְתָּא וְלֹא יָמוּת בְּנִשְׁקָה, וְיִדּוּעַ לְכָל מְשֻׁכֵּל בְּכָל מְקוֹם שְׁאֶסְרוּ חֲכָמִים לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן הַקְדָּשׁ (חֹל) אֲפִילוּ בְּלִשׁוֹן חוֹל (הַקְדָּשׁ) אֲסוּר לְדַבֵּר וְיִזְהַר בְּזֶה הָאֵדָם בְּמֵאֵד מֵאֵד.

יְדוּעַ מֵאֵמֵר חֲכָמִים ז"ל בְּמִסְכַּת אַבוֹת פָּרַק ד' ר' יוֹסִי אוֹמֵר כָּל הַמְּכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה גּוֹפוֹ מְכַוֵּב עַל הַבְּרִיּוֹת רְצָה לֹאמֵר שְׁמַכְבֵּד תּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ שְׁעוֹמֵד לְפָנֶי תְּלִמִּיד חֲכָם וּמִהַדְרִין דְּמַקְמֵי תּוֹרָה עוֹמְדִין מַקְמֵי גְבָרָא לֹא כָּל שְׁפָן וּמִרְאָה לְהֵם פְּנִינִים יָפוּת בְּכָל דָּבָר שְׁבַעוּלָם וְכֵן כְּשֶׁמוֹצִיאִין אוֹ מְכַנִּיִסִין הַסֵּפֶר תּוֹרָה הוֹלֵךְ לְאַחֲרֶיהָ לְפָחוֹת שְׁלֵשׁ פְּסִיעוֹת וּמְחַבְּקָהּ וּמְנַשְׁקָהּ וְכֵן מְכַבֵּד הַתּוֹרָה בְּמָה שְׁאִין מַנִּיחַ הַסֵּפֶרִים בְּמְקוֹם בְּזוּי וְלֹא עַל גְּבֵי סִפְסָל שְׁיוֹשְׁבִים עָלָיו.

וּכְשֶׁרוֹאֶה דְּפִין בְּלוּיִם מְסַפְרֵי קוֹנְדֵשׁ בְּבֵיתוֹ בְּחוּץ הוּא מְאַסְפֵן וּמַגְנִין וְאֲפִילוּ אֶגְרַת שְׁלוֹמִים בְּעֵלְמָא אֵין מְעַבִּיר עָלָיו וּמַנִּיחַ הַסֵּפֶרִים כְּרֵאוּי הָרֵאוּי לְמַעְלָה מַנִּיחַ לְמַעְלָה שְׁל תְּלִמּוּד לְמִטָּה וְסִפֵּר כ"ד עִם פִּירוּשׁוֹ לְמַעְלָה וְכֵן לְכָל סִפֵּר וְסִפֵּר עֲלוּי הָרֵאוּי לוֹ וּמִתְקַן אֶרְגָז נְאֶה וְיָפָה לְסִפְרִים שְׁלֵא יִשְׁלִיטוּ בְּהֵם עַכְבָּרִים חֵס וְשְׁלוֹם וְלֹא יִתְלַכְּלוּ וְכוּרְכֵן בְּאַגוּד אֶחָד שְׁלֵא יְהִי מְטוֹשְׁטֵשִׁין כְּמוֹ שְׁרַגִּילִין בַּקְצָת מְקוֹמוֹת לְהִבִּיא הַסֵּפֶרִים קוֹנְטְרוֹס קוֹנְטְרוֹס עַד שְׁנַעֲשׂוּ מְטוֹשְׁטֵשִׁין בְּמֵאֵד מֵאֵד וְאֵין זֶה לֹא כְּבוֹד תּוֹרָה וְלֹא כְּבוֹד לּוֹמְדֶיהָ וּבִפְרֵט מֵה שְׁרֵאִיתִי נוֹהֲגִין בְּעוֹנוֹת הַרְבִּיּוֹת לְדוֹב שְׁכוּרְכִין סִפְרִים בְּסִפְרֵי קְדָשׁ קְדָשִׁים אֲשֶׁר כְּבוֹד ד' מְלֵאִים וְנַעֲשִׂים מְטוֹשְׁטֵשִׁין וְנִמְחַק הַשֵּׁם הַגְּדוֹל בְּרוּךְ הוּא לְמָה יַעֲשֶׂה יְתוּשׁ קִטָּן צוֹעֵק וְאֵינוֹ נִעְנֶה וְרֵאוּי לְהָרִים קוֹל בְּשׁוֹפָר וְלְדַרְוֵשׁ בְּרַבִּיּוֹת לְהַסִּיר הַמְּכַשׁוֹל מִבֵּינֵינוּ וְיִדְקֹדֵק בְּמֵאֵד מֵאֵד שְׁלֵא לִישְׁעֵן עֲצָמוֹ עַל שׁוּם סִפֵּר בְּשַׁעֲהָ שְׁלוֹמֵד וּבְדַרְךָ זֶה יִתְנַהֵג אֶת בְּנָיו וְתְּלִמִּידָיו וְסִימְנָה עַל בִּינְתָהּ אֵל תִּישְׁעוּ.

וְהֵיכָּה מְצִינּוּ יְדִינוּ וְרַגְלֵינוּ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ וְאֵיךָ כְּבוֹד הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ כְּזֶה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה וּבִפְרֵט כּוֹתְבֵי סִת"ם יְכַתְּבוּ בְּמְקוֹם מִיּוֹחֵד בַּקְדוּשָׁה וּבִטְהָרָה וְלֹא בְּמְקוֹם שְׁחֵלוּ בּוֹ יְדִים זְרוֹת וְנִשְׁשִׁים הַמָּה וְיִלְדִיָּהֶם יַחֲדָיו שְׁאֵינָן נְקִיּוֹת וְטְהוֹרוֹת אֵלָּא מְלוּכְלָכוֹת בְּקִיא וּבְצוּאָה אֵין זֶה מִתְקַן אֵלָּא טוֹעָה וְכָל הַמְּכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה גּוֹפוֹ מְכַוֵּב עַל הַבְּרִיּוֹת וְהַנְּאָהֵב לְמִטָּה יְדוּעַ

שנאָהב למעלה ושוֹפְטִים ושוֹטְרִים תתן לה לשפוט צדק בכל דבר בעצמה ואל יהא סבת המניע והנעדר אצלה חלילה וחס וכלל העולה דעליה סני לחבריה לא תעביד, והזהרתם בני ישראל מטומאתם שיהי קדושים וטהורים שאל ישב עצמו על בית הכסא אלא ישפוף מקודם היטב ברגליו שלא ישב עליו נדה או חולה וכי האי גוונא ויזהר האדם לבגיו ולבגיו ביתו להיות מוזהרין ביותר בטומאת הנדה לפי שהוא איסור החוזר להתירו" דועים וצריף פרישות ואזהרה במאד מאד ויותר מהמה בני הזהר ומצינו שהנדה פשראתה דם בפעם הראשון מזקת אפילו בראייתה.

ומצינו בספר הזוהר פרשת אחרי מות ואיבה אשית עשרים וארבעה זיני מסאבא הטילה נחש בחנה כמנין ואיב"ה ולכה פשמטהרת האשה מנדתה מסירה כל הזוהמה מעליה צפרניה וכל דבר החוצץ וצריף שתהא ראוי לבא מים לכל מקום ולכה צריכין הצפרנים גניזה שקשה להעביר עליהן שהם הזוהמה שהטיל הנחש בחנה וקשין לכשוף ולשאָר דברים רעים ולכה צריכין גניזה.

וכן ידריף בגיו ובגיו ביתו בדרף הישר והטוב וימנעם מרכילות ומלשון הרע ומשבועה שלא יפנו שם רע זה לזה ושיהיו נאמנים בדבורם ואפילו בדבור בעלמא שמדברים יהא הן צדק ולא צדק והחנוף לנער על פי דרכו גם פי זקין לא יסור ממנו ואל ירבה בקללה וברגזנית ולבייש בני אדם שהיא רציחה שאינה ניקרת דאזל סומקא ואתא חינורא דשיותא דיינוקא בשוקא או דאביה או דאמה ויצוה את בגיו ואת ביתו אחריו לשמור דרף ד' לעשות צדקה ומשפט כי צדקה מצלת מן המות שהיא מפאת אילן דחייא ובגיו אדם המקבלים בנשית על המצוה עליהם נאמר עליה הרגנו כל היום וכל המתלוצץ זורע השנאה והקנאה והבנשות והאמונה נצמדת מה שמקבל בנשית על אמונתו וסתלק האמונה וסתלק גם כן הבנשות ויש לזהר שלא לקנא לחות פיו וחוטמו בטליתו ואל יזרוק הציצית ומנהגי לציין דבר מהבספר ומעין זה בתסידות ובפרישות הארכתי ביותר בספר לקט שכחה ופאה בהרבה עניינים כמו שקבלתי מבית אבותי תושבי רעגנשפורג.

ובעת העונה המפורשת בתורה ישים לבו ומחשבתו לשם שמים ולא להנאת עצמו ויהא לבו ומחשבתו נה ונקי ולא יהרהר הוא או היא בדברי הבאי באנשי רשעים אלא בצדיקים גמורים שקיימו דברי תורה ומצות ועבדו השם יתברך ואז יהא הטפה נוצר כמה שעלה במחשבה שיתן לו השם יתברך בנים ובגיו בנים עוסקי תורה ומצות ומעשים טובים כי אם ישים אליו לבו ומחשבתו רוחו ונשמתו אליו יאסוף ובכל עידן וזמן ייעד ויצרף מחשבה הראויה לפי העת והזמן כדי שתהא נוצר הנולד מטפה פשירה או כדי שלא יתן עיניו באשה אחרת או כדי שיהא הנולד מלובן ומזורז ושאר פנונת ישרים הפל לפי העת והעונה.

ידוע שהיום והלילה הם עשרים וארבעה שעות די לו לאדם פשישן שמונה שעות כמו שכתוב א"ז ישנתי דהיינו שמונה שעות ואל תאָהב שינה ביותר שמבטל מדברי תורה והני ממעט בעסק בכל עסק שבעולם ועסוק בתורה ואם הוא אדם איסתנס שצריף לטייל עצמו יטייל אצל חכמים ולומדים ויודעי העתים כדי ללמוד וללמד להוציא דבר טוב מן הפח אל הפועל שראוי ומקובל לעבודת השם יתברך.

ואדם הלומד תורה בגלגלותו דברי תורה נבלעין תוך רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ובחלבו
ובדמו ויוצאין מפיו מפניו גרסת דינוקא ביום הכפורים בהקריבכם מנחה חדשה לד'
אין לה שמחה כמי שלומד התורה בעת הכבוד דהיינו בגלגלותו בהקריבכם מנחה חדשה
לד' בכל יום ויום הוא מוציא חדושים בתורה דדין ירונה בכל עת.

לפי מה שפירשו התוספות במסכת פתובות פר' המדיר וספרה לה לעצמה ואם תאמר
למה אין מברכת זכה על ספירתה כמו שמברכין על ספירת העומר דהא פתוב וספרה
לה ויש לומר דאין מברכין אלא ביוכל שמברכין בית דין בכל שנה ושנה שלעולם יוכל
לימנות פסדר וכן עומר אבל זכה שאם תראה תסתור אין לה לימנות ולפי זה ראוי
שתספור האשה כל השבעה ימים לפחות בלא ברכה למצוה מן המובחר כמו שאמר
וספרה לה לעצמה.

מצאתי למה כל העם רוצים ותאנים לראות הספר תורה כשמוציאין ומכניסין ולשמע
את הקריאה מפני שמוציאין הס"ת בשנה רמ"ח פעמים כנגד רמ"ח אברים שבאדם.
זוהר האדם מאד בקריאת שמע שעל מטתו כדאיתא פרק קמא דברכות אמר רבי יצחק
כל הקורא קריאת שמע על מטתו כאלו אוזו חרב של שתי פיות בידו דכתיב רוממות
אל בגרום וחרב פיפיות בידם ונ"ל ספר הזוהר פרשת קרח בכל לילה קודם שישיכב
במטתו יתנדוה ויתחרט על חטאיו מה שעשה ביום וימחול גם כן לאחרים שפשו לעגו
ולמה דוקא בזה הוא שעמא לפי שהיה שעתא אילנא דמותא שריא בעלמא וכל בני עלמא
טעמין טעמא דמותא ובעי בההוא שעתא למעבדא חושבנא על עובדיו שעשה כל היום
ולכך יתנדוה ומי שמתנדוה ואומר חטאתי כל בני דינא בטלין ממנו ואין נמסר לשום ממנה
אלא הקדוש ברוך הוא דנהו בעצמו וכתוב ורחמיו על כל מעשיו וכן מצוינו בההוא
חסידיא דכל אימת דנהו סליק לפוריא הנה אמר שרי ליה מריה לכל מאן דצערן כי
אפילו לא ידע שצערו איזה אדם באיזה דבר מסתמא יאמר כן ואפילו לבניו ולבני ביתו
שסרכו לנגדו וצערו באיזה ענין ימחול להם ולא יקללם ולא לשום בר נש ולא יצא
לשנא בישא ודבר בלתי טהור מפיו כי על כל אלה יביא אלקים במשפט ואפילו על
שיחה קלה כי השטן לנגדו וחוטף הדברים (מאי?) [מפיו] דכתיב אשים לפי מחסום
בעוד רשע לנגדי שהוא חוטף הדברים ומביאן פלפי מעלה לכך ידריה האדם עצמו ובני
ביתו בדרך הטובים ובחירת בחיים כי בדרך שאדם רוצה לילה מוליכין אותו והבא לטהר
מסייעין לו ולכך אין גורנה של תורה אלא בלילה שהיא שקולה וחשובה ומעולה יותר
מעולה ומנחה וחסאת ואשם ומלואים ונבח ושלמים ושומר פיו ולשונו שומר מצרת
נפשו רצה לומר מצרת עולם הבא.

איתא במסכת סנהדרין בפרק היו בודקין כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני
שכינה וכו' שים לבך ועיניך בהשגחה פרטית על המאמרים האלו ואל יהא המצוה הזאת
קלה בעיניך שהרי אבותינו הלכו ובאו שלש פעמים בשנה במרוחק בקצה אחרון שני
מאות פרסה בכל פעם לראות פני השכינה ואנחנו איך לא נעבור חלוצים ברב עם הדרת
מלך לקבל פני אבינו שבשמים במקום נקי וקדוש בקדושה ובטהרה בשמחה רבה יחד
כלם יודו וימליכו ויאמרו כי היא חכמתכם ובינתכם.

וּכְבָר מְוַשְׁבַע וְעוֹמֵד שְׁלֵא יִגְלוֹת סוּד רְצָה לוֹמַר סוּד הָעֵבֹר לְאוֹמוֹת הָעוֹלָם מִגִּיד דְּבָרָיו לִיעֲקֹב חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל יִדְעוּם וּמַעֲיִן זֶה מוּבָן שְׁלֵא לְלַמֵּד תּוֹרַה לְגוֹי וְאִם עַל פִּי שְׁסוּד הָעֵבֹר סוּבַל פִּירוּשִׁים רַבִּים פְּגוֹן שְׁתַּמְעֵבֵר נֶפֶשׁ הָאָדָם וְכַמָּה פְּעָמִים יָבֵא לְעוֹלָם לְשֵׁלֵם הַפְּרִיטוֹת שְׁעָשָׂה וְעָבַר עָלֵיהֶן וְכַהֲנָה פִירוּשִׁים רַבּוֹת אֵינּוּ יוֹצֵא מִיָּדֵי פְּשׁוּטֵי.

מֵה מְאֹד צָרִיף הָאָדָם לִיְזַהֵר בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה וַיִּדְקֹדֵק בָּהּ יוֹתֵר הֵן בַּיּוֹם הֵן בְּלַיְלָה בְּשָׁעָה שְׁצָרִיף לְבָרַף וְכָל מִי שְׁאִין זֶהִיר בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל הַוְיִין לוֹ בְּנִים שְׁאִינֵן מְהוֹנְנִים לְפִי שְׁלֵא הִתְפַּלֵּל עָלֵיהֶן כְּמוֹ שְׁמִפְנֵי בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה אֲנַחְנוּ וְצָאֲצָאֵינוּ וְצָאֲצָאֵי עִמָּה בֵּית יִשְׂרָאֵל פְּלַנּוּ יוֹדְעֵי שְׁמָהּ וְלוֹמְדֵי תּוֹרָתֶיהָ וְלִכְפָּה מוֹדְדִין לוֹ כְּמִדָּה זֹה חֵס וְשְׁלוֹם וְכִשְׁהוּא מִתְפַּלֵּל בְּרַכַת הַתּוֹרָה בְּכַוֵּנָה וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְצָאֲצָאֵינוּ וְצָאֲצָאֵי עִמָּה בֵּית יִשְׂרָאֵל דְּהֵינּוּ מִפִּי זָרַע וּמִפִּי זָרַע כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כָּל שֶׁהוּא תַלְמִיד חֲכָם וּבְנֵי חֲכָם וְכָן בְּנוֹ שׁוֹב אֵין הַתּוֹרָה פּוֹסְקַת מִזְרַעוֹ שְׁנֹאֲמַר לֹא יִמּוּשׁוּ מִפִּיָּה וְכַתּוּב הֲרָא"ש ז"ל אִסְמַכְתָּא אַחֲרַת שְׁנֹאֲמַר שְׁאֵל אַבִּיָּה וַיִּגְדָּה זַקְנִיָּה וַיֵּאמְרוּ לָהּ בְּהִנְחַל עָלְיוֹן גּוֹיִם וּמוּבָן כְּשֶׁאֲתָה שׁוֹאֵל בְּתוֹרָה אַבִּיָּה וְזַקְנִיָּה אִזּוּ הִיא לְנִחְלָה וְלִירֻשָׁה שְׁאִין לָהּ הַפֶּסֶק וְזֶהוּ הַחֹט הַמְשֻׁנָּלֵשׁ וְכו' וּפְיָרְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּמַסְכַּת פְּתוּבוֹת פְּרָק אָף עַל פִּי בְּהִיוֹתָם שְׁלֵשְׁתָּם בְּחַיִּים וְלוֹמְדִים תּוֹרָה לְשִׁמָּה וְהָא דְכַתִּיב שְׁאֵל אַבִּיָּה וַיִּגְדָּה וְגַבִּי זַקְנִיָּה וַיֵּאמְרוּ לָהּ לְפִי שְׁדָרָה הָאֵב לְלַמֵּד עִם בְּנוֹ בְּכַעַס וְאָבִיו הִזְקֵן מְלַמֵּד עִמּוֹ בְּנִחַת וּבְסִבָּר פְּנִים יְפוֹת כִּי הִמְלַמֵּד מִפִּי אָבִיו אוֹ מִפִּי רַבּוֹ כְּאֵלּוּ לְמַדּוֹ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִפִּי מִשָּׁה רַבִּינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם וְזֶהוּ.

בְּרוּךְ אַתָּה ד' הַמְלַמֵּד מִד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַמְהַרְהֵר בְּדַבְרֵי תּוֹרָה אֵין צָרִיף לְבָרַף כִּי הִרְהוּר אֵין כְּדַבּוּר לְהַצְרִיף בְּרַכָּה כֵּן כְּתוּב בְּעַל הָאָגוּר ז"ל וּמִהֲרִי מוּלִין ז"ל וּמִכָּל מְקוֹם יְסִיחַ הָאָדָם דַּעְתּוֹ כְּשֶׁהוּא בְּבֵית הַכֶּסֶף לֹא יִזְהַר חֲשׁוֹן אוֹ לְהִרְהֵר בְּעַסְקֵי דַעְלָמָא כְּדֵי שְׁלֵא יִהְרֵהר בְּדַבְרֵי תּוֹרָה בְּבֵית הַכֶּסֶף, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵתִים קְבוּעִים לְתוֹרָה אַחַר תְּפִלַת שַׁחֲרִית מִיָּד אַחַר בִּיאָתוֹ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת בְּלִתי הַכֶּסֶף בְּרַכַת אַהֲבָה פּוֹטְרָתוֹ וְאִם מִפְּסִיק בְּדַבְרֵים אַחֲרֵים צָרִיף לְחַזֵּר וּלְבָרַף בְּרַכַת הַתּוֹרָה וּמְבָרְכִין בְּרַכַת הַתּוֹרָה בֵּין לְמַקְרָא בֵּין לְמִשְׁנָה בֵּין לְתַלְמוּד בֵּין לְמִדְרָשׁ.

הַפּוֹתֵב בְּדַבְרֵי תּוֹרָה אָף עַל פִּי שְׁאִינּוּ קוֹרָא צָרִיף לְבָרַף. הַפְּסִיק מִלְלַמֵּד וְהִלָּף לְעַסְקֵיו פִּינּוּן שְׁדַעְתּוֹ לְחַזֵּר וּלְלַמֵּד לֹא הֵנִי הַפְּסִיק וְהִ"ה שִׁינַת עֲרָאֵי וּמְרַחֵץ דְּלֹא הֵנִי הַפְּסִיק.

שִׁינַת קְבַע עַל מְטָתוֹ בַּיּוֹם יֵשׁ אוֹמְרִים הֵנִי הַפְּסִיק וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׁלֵא הֵנִי הַפְּסִיק וְכָל הַמִּיקָל בְּבִרְכּוֹת לֹא הַפְּסִיד וְטוֹב לְבָרַף גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה בְּתוֹרָתֶיהָ נְפִלְאוֹת אוֹת בְּרוּךְ אַתָּה ד' לְמַדְנֵי חֲקִיָּה יָף.

וּמִצָּאֵתִי בְּשֵׁם רַבִּינוּ שְׁמֻחָה וּבְשֵׁם רַבִּי אַבִּיגְדוֹר כִּהֵן צָדֵק אִם לְמַד בְּלַיְלָה הַלַּיְלָה הוֹלָף אַחַר הַיּוֹם וְאֵין צָרִיף (לְבָרַף) כָּל זְמַן שְׁלֵא יֵשׁן כָּל פְּעַם שְׁאָדָם נִיעוֹר מִשְׁנָתוֹ בַּיּוֹם צָרִיף לְבָרַף אֱלִיקֵי נְשָׁמָה וּמַהֲרִי"ו כְּשֶׁהִיָּה יֵשׁן בַּיּוֹם עַל מְטָתוֹ הִיָּה אוֹמַר קוֹנְדָם הַשִּׁינָה וַיְהִי נֹעַם אֲפֻשֶׁר לְפִי שְׁהַשִּׁינָה אַחַת מִשְׁשִׁים בְּמִיתָה וְלֹא תֵאָנָה אֵלֶיָּה רְעָה וְגו' קַבְלִתִּי שְׁהַמְשָׁכִים קוֹנְדָם אוֹר הַיּוֹם מְבָרַף בְּרַכַת הַתּוֹרָה וּבְרַכַת וְהַעֲרַב נָא וּכְשֶׁהוֹלָף אַחַר כֵּן לְבֵית הַכְּנֶסֶת מִתְחִיל אֲשֶׁר בְּחַר בְּנוֹ וְכו'.

וְנָה לְשׁוֹן תִּשְׁב"ץ סִימָן רי"ז אִם בִּירְךָ בְּרַכְתָּ עַל גְּטִילַת יָדַיִם בְּבֵיתוֹ וּבְרַכְתָּ אֲשֶׁר יֵצֵר
אִינוּ מְבָרֵךְ פֶּעַם אַחְרַת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְטוֹפָס בְּמָקוֹם שֶׁהֵנִיחַ וַיִּזְהַר הָאָדָם בְּבְרַכְתָּ עַנ"י כֹּל
פֶּעַם שֶׁצָּרִיךְ לְפִי שְׂרָאֵשׁ הַתְּיָבוֹת שֶׁל עַל גְּטִילַת יָדַיִם הוּא עַנ"י רַחֲמָנָא לִי צִלָּן אֱלֹא יִמְלֵא
גִּרְבוֹ שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וַיִּטּוֹל יָדָיו מִלֵּא חֲפָנֵי מֵיָא אַז תַּצְלִיחַ בְּכָל דְּרָכֶיךָ פֶּמֶאֱמָר רַב
חֲסֵדָא אֲנִי מִשְׂיָא מִלֵּא חֲפָנֵי מֵיָא וַיִּהְבֵּא לִי חֲפָנֵי מִלֵּא טִיבוֹתָא.

מֵה מָאֵד כִּלְתָהּ וְנִכְסְפָה נִפְשֵׁי לְמִלְאֲכַת עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ לְכַנֵּס לְפָנֵי וּלְפָנִים לְהִטְעִים הַמּוֹן
עִם וּלְהִיּוֹת חוֹבֶרֶת בְּמַחְבְּרַת מִצְנוֹת בְּרַכּוֹת כִּי אֲנִי הַגִּבֹּר רְאִיתִי בְּעֵינַי דְּמַעוֹת הָעֲשׂוּקִים
שֶׁהוֹלְכִין בְּיָדֵיִם רִיקָנוּיִת וְאִין בְּיָדָם לֹא לָחֵם וְלֹא שְׂמֵלָה לְבָרֵךְ פְּרָאוּי בְּרַכְתָּ הַלָּחֵם וְהִיּוֹן
וְעַל בְּגָדִים חֲדָשִׁים וְאִמְרַתִּי לְהִסִּיר מִסּוּהָ הַבּוֹשֶׁשׁ מֵעַל פָּנָי וּלְצִאֲת קִצַּת חוּץ לְמַחְיָצָה
וְהִיּוֹתִי לָחֵם לְעֵינַיִם הַדְּרָךְ אֲשֶׁר יִלְכוּ וְהַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם וְחִי כִּי לֹא עַל הַלָּחֵם
לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם, כִּי עַל כָּל מוֹצֵא כִּי ד' יִחְיֶה לְבָרֵךְ בְּמַקְהֵלוֹת וּבִיְחִידוֹת וּמִי יִתֵּן אֵיפֹ
וַיִּכְתְּבוּ מִיְלֵי בְשָׂאָר דְּבָרִים הַנְּעֻשִׂים תַּחַת הַשָּׁמַשׁ וְאִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחַ הַיָּמִינוּ.

מִשְׁנַכְנַס אֲדָר מְרַבִּים הָעַם לְשִׁמּוֹן בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה פְּקוּדֵי ד' יִשְׂרָיִם מְשֻׁמְחֵי לֵב לֵב נִשְׁפָּר
וְנִדְכָּה אֱלֻקִּים לֹא תִבְזֶה וּמֵה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם בְּעוֹזְרֵי בְּאִתִּי לְגַנִּי אֲרִיתִי מוֹרֵי עִם בְּשִׁמִּי
אֲכַלְתִּי יַעֲרֵי עִם דְּבִשֵׁי שְׁתִּיתִי יֵינִי עִם חֲלָבֵי אֲכָלוּ רַעִים שָׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים חֲדוֹת ד' הִיא
מְעוֹזְכֵם בְּרַכּוֹ ד' הַמְּבָרֵךְ יִצְאֵתִי בְּשִׁלּוֹם בְּתַעֲנוּת אֲסִתֵּר פְּרִשְׁתָּ זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה וּלְמִנְחָה
וְלַחֲטָאֵת וְלֶאֱשֶׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים שְׁנַת דוֹדֵי יָרֵד לְגַנּוּ לְעֶרְגַת (בְּשֵׁם) יִקְרָא
מְרוֹב אוֹנִיִם לֹא אִישׁ נִעְדָּר אִמְרַתִּי אֲעֲלֶה בְּתַמָּר אַחְזָה בְּסִסְיָנוּ הִנֵּה הִבֵּאתִי רֵאשִׁית פְּרֵי
הָאָדָמָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר הִכִּינוֹתִי מֵה שֶׁיִּצְטָרֵךְ הַהִסְתַּפְּקוֹת שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל הָאָדָם בְּחִרְיָצוֹת
וּבְזִרְיָצוֹת וּבְמִהִירוֹת וּבְתַכְלִית הַמְּרוּצָה הָאֲפֻשְׁרִית לְעֵלוֹת לְהָרֵי בְּשָׁמִים וּלְמַדוֹת הָאֱלֻקִּיּוֹת
וְלֹא יִתְרַשֵּׁל בְּזֶה וּבְמֵה יוֹדַע אֵיפֹ כִּי מִצְאֵתִי חֵן לְמַעְלָה וּלְמַטָּה הֲלֹא בְּלִכְתָּךְ בְּדְרָךְ הַטּוֹבִים
וּבְקוֹ הַמְּמוֹצֵעַ וְהַיּוֹשֵׁר אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא וְאֲשֶׁרֶי לִי לְדוֹתָךְ כִּי בְּרָא
מְזַכָּה אֲבָא כִּי בְּרֵאוֹתִי מַעֲשֶׂה יְלָדָיו הָעוֹשִׂים לְמַטָּה דְּמוֹת דְּיוֹקְנֵנוּ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ הָעוֹמֵד
בְּכִסֵּא הַכְּבוֹד לְמַעְלָה מִתַּעֲטָס וּמַעֲיֵן זֶה מְצִינּוּ בְּסִפְרַת הַיְכָלוֹת בְּרַקְנֵט"י.

אֱלֹהֵי דְבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים נָאֵם יְחִיאֵל בַּר יְדִידְיָהּ ז"ל ה"ה הַמְּכַוְנָה מִיְכָל מֵאֲרַפְטֵשִׁיק הַלּוֹחֵךְ
עָפָר רַגְלֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים וּמִשְׁתַּחֲוֶה עַד הָרַצְפָּה וְקָדְהָ חֲמֵשׁ מֵאוֹת לְעוֹסְקֵי בַתּוֹרָה לְשֵׁם
שָׁמַיִם לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֵת כָּל דְּבָרֵי תַלְמוּד תּוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה.

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִייעֵן סֵדֶר בְּרַכּוֹת.